

III

(Други актове)

ЕВРОПЕЙСКО ИКОНОМИЧЕСКО ПРОСТРАНСТВО

РЕШЕНИЕ НА НАДЗОРНИЯ ОРГАН НА ЕАСТ

№ 271/14/COL

от 9 юли 2014 година

относно деветдесет и седмо изменение на процесуалните и материалноправни правила в областта на държавната помощ чрез приемане на нови насоки за научни изследвания, развитие и иновации [2015/1359]

НАДЗОРНИЯТ ОРГАН НА ЕАСТ („Органът“),

КАТО ВЗЕ ПРЕДВИД Споразумението за Европейското икономическо пространство (наричано по-нататък „Споразумението за ЕИП“), и по-специално членове 61—63 от него и Протокол 26 към него,

КАТО ВЗЕ ПРЕДВИД Споразумението между държавите от ЕАСТ за създаване на надзорен орган и съд (наричано по-нататък „Споразумението за Надзорен орган и Съд“), и по-специално член 5, параграф 2, буква б) и член 24 от него и член 1 от част I от Протокол 3 към него,

като има предвид, че:

Съгласно член 24 от Споразумението за надзор и съд Органът прилага разпоредбите на Споразумението за ЕИП по отношение на държавната помощ,

Съгласно член 5, параграф 2, буква б) от Споразумението за надзор и съд Органът публикува уведомления или насоки по въпроси, които се разглеждат в Споразумението за ЕИП, ако това се предвижда изрично в това споразумение или в Споразумението за надзор и съд или ако Органът сметне това за необходимо.

На 21 май 2014 г. Европейската комисия публикува „Съобщение на Комисията — Рамка за държавна помощ за научни изследвания, развитие и иновации“⁽¹⁾. В тази рамка се излагат условията, при които публичното финансиране за научни изследвания, развитие и иновации може да представлява държавна помощ и, когато това е така, условията за съвместимост. Те са приложими от 1 юли 2014 г.

Тази рамка е от значение за Европейското икономическо пространство,

Следва да се осигури еднакво прилагане на правилата за държавната помощ на ЕИП в цялото Европейско икономическо пространство в съответствие с целта за еднородност, посочена в член 1 от Споразумението за ЕИП,

Съгласно точка II от глава „ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ“ от приложение XV към Споразумението за ЕИП Органът ще приеме, след консултиране с Европейската комисия, нови насоки, които съответстват на насоките, приети от Европейската комисия,

СЛЕД консултиране с Европейската комисия,

СЛЕД като се консултира с държавите от ЕАСТ с писма по този въпрос от 26 юни 2014 г.,

⁽¹⁾ ОВ С 198, 27.6.2014 г., стр. 1.

ПРИЕ НАСТОЯЩОТО РЕШЕНИЕ:

Член 1

Материалноправните правила в областта на държавната помощ следва да бъдат изменени чрез въвеждане на нови насоки за научни изследвания, развитие и иновации. Новите насоки са поместени в приложението към настоящото решение и представляват неразделна част от него.

Член 2

Само текстът на английски език е автентичен.

Съставено в Брюксел на 9 юли 2014 година.

За Надзорния орган на ЕАСТ

Oda Helen SLETNES

Председател

Helga JÓNSDÓTTIR

Член на колегията

ПРИЛОЖЕНИЕ

ДЪРЖАВНА ПОМОЩ ЗА НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ, РАЗВИТИЕ И ИНОВАЦИИ ⁽¹⁾

ВЪВЕДЕНИЕ	20
1. ПРИЛОЖНО ПОЛЕ И ОПРЕДЕЛЕНИЯ	21
1.1. Приложно поле	21
1.2. Мерки за помощ, които попадат в обхвата на настоящите насоки	22
1.3. Определения	23
2. ДЪРЖАВНА ПОМОЩ ПО СМИСЪЛА НА ЧЛЕН 61, ПАРАГРАФ 1 ОТ СПОРАЗУМЕНИЕТО ЗА ЕИП	26
2.1. Организациите за научни изследвания и разпространение на знания и научноизследователските инфраструктури като получатели на държавна помощ	26
2.1.1. Публично финансиране на нестопански дейности	26
2.1.2. Публично финансиране на стопански дейности	27
2.2. Непряка държавна помощ за предприятия чрез публично финансирани организации за научни изследвания и разпространение на знания и научноизследователски инфраструктури	28
2.2.1. Научноизследователска дейност от името на предприятия (научноизследователска дейност или научноизследователски услуги, възложени по силата на договор)	28
2.2.2. Сътрудничество с предприятия	29
2.3. Обществени поръчки за услуги в областта на научните изследвания и развитието	30
3. ОБЩИ ПРИНЦИПИ ЗА ОЦЕНКА	31
4. ОЦЕНКА НА СЪВМЕСТИМОСТТА НА ПОМОЩТА ЗА НИРДИ	31
4.1. Принос за ясно определена цел от общ интерес	32
4.1.1. Общи условия	32
4.1.2. Допълнителни условия за индивидуална помощ	32
4.2. Необходимост от държавна намеса	33
4.2.1. Общи условия	33
4.2.2. Допълнителни условия за индивидуална помощ	34
4.3. Целесъобразност на мярката за помощ	34
4.3.1. Целесъобразност в сравнение с алтернативни инструменти на политиката	34
4.3.2. Целесъобразност на различните инструменти за помощ	35
4.4. Стимулиращ ефект	35
4.4.1. Общи условия	35
4.4.2. Допълнителни условия за индивидуална помощ	36
4.5. Пропорционалност на помощта	37
4.5.1. Общи условия	37

⁽¹⁾ Настоящите насоки съответстват на Съобщението на Комисията „Рамка за държавна помощ за научни изследвания, развитие и иновации“ (ОВ С 198, 27.6.2014 г., стр. 1).

4.5.2.	Допълнителни условия за индивидуална помощ	39
4.6.	Избягване на неоправдани отрицателни въздействия върху конкуренцията и търговията	40
4.6.1.	Общи съображения	40
4.6.2.	Схеми за помощ	42
4.6.3.	Допълнителни условия за индивидуална помощ	42
4.7.	Прозрачност	44
5.	ОЦЕНКА	44
6.	ДОКЛАДВАНЕ И МОНИТОРИНГ	45
7.	ПРИЛОЖИМОСТ	45
8.	ИЗМЕНЕНИЕ	45
	Приложение I — Допустими разходи	46
	Приложение II — Максимален интензитет на помощта	47

ВЪВЕДЕНИЕ

1. За да се предотвратят ситуации, в които държавните субсидии водят до нарушаване на конкуренцията в Европейското икономическо пространство („ЕИП“) и засягат търговията между договарящите се страни по Споразумението за ЕИП („договарящите се страни“) по начин, който е в противоречие с общия интерес, в член 61, параграф 1 от Споразумението за ЕИП се постановява принципът, че държавната помощ е забранена. В някои случаи обаче тази помощ може да бъде съвместима с функционирането на Споразумението за ЕИП на основание член 61, параграфи 2 и 3 от него.
2. Насърчаването на научните изследвания, развитието и иновациите („НИРДИ“) е важна цел на ЕИП, посочена в член 1.2, буква е) и член 78 от Споразумението за ЕИП, в които се призовава за сътрудничество между договарящите се страни в тази област ⁽²⁾. Основните цели са засилване на научната и технологичната основа на европейската промишленост и насърчаване на нейната конкурентоспособност в световен план.
3. В своята стратегия „Европа 2020“ ⁽³⁾ Европейската комисия посочи научноизследователската и развойна дейност („НИРД“) като основен двигател за постигане на целите за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж. В този смисъл Комисията определи водещата цел, според която 3 % от брутния вътрешен продукт („БВП“) на Европейския съюз следва да бъдат инвестирани в НИРД до 2020 г. С цел да се насърчи напредъкът в областта на НИРДИ в стратегията „Европа 2020“ се изтъква водещата инициатива „Съюз за иновации“ ⁽⁴⁾, която има за цел да подобри рамковите условия и достъпа до финансиране за научноизследователска дейност и иновации, за да се гарантира, че новаторските идеи могат да бъдат превърнати в продукти и услуги, които създават растеж и работни места ⁽⁵⁾. В съобщението относно стратегията „Европа 2020“ се отбелязва, че политиката за държавна помощ може „да допринесе активно и положително (...) като насърчава и подкрепя инициативи за по-иновативни, ефективни и екологични технологии, като същевременно улеснява достъпа до обществена подкрепа за инвестиции, рисков капитал и финансиране за изследвания и развой“.

⁽²⁾ Научните изследвания и развитието попадат и в обхвата на Протокол 31 от Споразумението за ЕИП. Допълнителна информация е публикувана на адрес: <http://www.efta.int/eea/policy-areas/flanking-horizontal-policies/research-innovation>

⁽³⁾ Съобщение на Комисията, „Европа 2020“ — Стратегия за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж“, COM(2010) 2020 окончателен, 3.3.2010 г.

⁽⁴⁾ Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите, „Водеща инициатива на стратегията „Европа 2020“ Съюз за иновации“, COM(2010) 546 окончателен, 6.10.2010 г.

⁽⁵⁾ Общите разходи за НИРД в рамките на Европейския съюз (от които близо 1/3 са публични и 2/3 са частни) възлизат на 2,06 % от БВП през 2012 г. и са се увеличили с 0,24 процентни пункта от 2005 г. насам (Статистически данни на ЕВРОСТАТ за водещи показатели: http://ec.europa.eu/eurostat/portal/page/portal/europe_2020_indicators/headline_indicators). Макар разходите за научни изследвания и развойна дейност в частния сектор като дял от БВП леко да са нараснали от 2008 г. насам, съществуват големи разлики между държавите — членки на ЕС, индустриалните сектори и отделните участници (Европейска комисия, „Резултати в областта на изследванията и иновациите в държавите — членки на ЕС, и асоциираните държави за 2013 г.“).

4. Макар че като цяло е прието схващането, че конкурентните пазари обикновено водят до ефективни резултати по отношение на цените, производството и използването на ресурсите, при наличие на пазарна неефективност ⁽⁶⁾ държавната намеса може да подобри функционирането на пазарите и по този начин да допринесе за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж. В контекста на НИРДИ пазарна неефективност може да възникне например поради това, че участниците на пазара обикновено не вземат предвид (положителните) вторични ефекти, които се пораждат за другите участници в икономиката, и поради това се ангажират с дейности в областта на НИРДИ на равнище, което е твърде ниско от гледна точка на обществото. По същия начин проектите за НИРДИ може да страдат от недостатъчен достъп до финансиране (поради асиметричната информация) или от проблеми, свързани с координацията между предприятията. Поради тази причина държавната помощ за НИРДИ може да се счита за съвместима с функционирането на Споразумението за ЕИП, когато се очаква тя да намали пазарната неефективност чрез насърчаване на изпълнението на важен проект от общ европейски интерес или чрез улесняване на развитието на определени стопански дейности, и когато произтичащото от нея нарушаване на конкуренцията и търговията не противоречи на общия интерес.
5. Помощите за НИРДИ ще се обосновават главно въз основа на член 61, параграф 3, букви б) и в) от Споразумението за ЕИП, според които Надзорният орган на ЕАСТ („Органът“) може да приеме за съвместими с функционирането на Споразумението за ЕИП помощите за насърчаване на изпълнението на важен проект от общоевропейски интерес или помощите, които имат за цел да улеснят развитието на някои икономически дейности, доколкото тези помощи не засягат по неблагоприятен начин условията на търговия до степен, която противоречи на общия интерес.
6. В своето Съобщение относно модернизирането на държавната помощ ⁽⁷⁾ Комисията обяви три цели, които да бъдат преследвани чрез модернизирането на контрола върху държавната помощ:
 - а) насърчаване на устойчивия, интелигентен и приобщаващ растеж в рамките на конкурентен вътрешен пазар;
 - б) съсредоточаване на предварителния контрол върху случаите с най-голямо въздействие върху вътрешния пазар и същевременно укрепване на сътрудничеството с държавите членки в прилагането на правилата за държавните помощи;
 - в) рационализиране на правилата и създаване на условия за по-бързи решения.
7. По-конкретно Комисията призова за единен подход към преразглеждането на различните насоки и рамки, основан на укрепването на вътрешния пазар, насърчаването на по-висока ефективност на публичните разходи чрез по-добро използване на държавната помощ за целите от общ интерес, упражняването на засилен контрол върху стимулиращия ефект, свеждането на помощта до минимум и на нейното потенциално отрицателно въздействие върху конкуренцията и търговията. Органът подкрепя инициативата на Комисията за модернизиране. Вследствие на това условията за съвместимост, посочени в настоящите насоки, се основават на този общ подход.

1. ПРИЛОЖНО ПОЛЕ И ОПРЕДЕЛЕНИЯ

1.1 Приложно поле

8. Принципите, посочени в настоящите насоки, се прилагат за държавна помощ за НИРДИ във всички отрасли, обхванати от Споразумението за ЕИП. Следователно те се прилагат по отношение на онези отрасли, които подлежат на специални правила на ЕИП относно държавната помощ, освен когато в тези правила е предвидено друго.
9. Финансирането, което се управлява централно от институциите, агенциите, съвместните предприятия на Европейския съюз или от други международни институции и което не се намира пряко или непряко под контрола на държавите от ЕАСТ ⁽⁸⁾, не представлява държавна помощ. Когато това финансиране е комбинирано с държавна

⁽⁶⁾ Терминът „пазарна неефективност“ се отнася за ситуации, при които няма вероятност пазарите сами по себе си да постигнат ефективни резултати.

⁽⁷⁾ Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите, „Модернизиране на държавната помощ на ЕС“, COM(2012) 209 final, 8.5.2012 г.

⁽⁸⁾ Като например финансирането, предоставено по програмата „Хоризонт 2020“ или Програмата на ЕС за конкурентоспособност на предприятията и за малките и средните предприятия (COSME). Регламент (ЕС) № 1291/2013 на Европейския парламент и на Съвета за установяване на „Хоризонт 2020“ — рамкова програма за научни изследвания и иновации (2014—2020 г.) и за отмяна на Решение № 1982/2006 (ОВ L 347, 20.12.2013 г., стр. 104) беше включен като точка 1 в Протокол 31 към Споразумението за ЕИП с Решение 109/2014 от 16.5.2014 г. (все още не публикувано). COSME е една от програмите на ЕС, която е в процес на разглеждане или е предвидена да бъде включена в Споразумението за ЕИП. Пълният списък на програмите, които са от потенциален интерес за Споразумението за ЕИП, е публикуван на адрес: <http://www.efta.int/eea/eu-programmes>

помощ, само тази държавна помощ ще се взема предвид, когато се определя дали са спазени праговете за уведомяване и максималните интензитети на помощта, или — в контекста на настоящите насоки, ще бъде подложена на оценка за съвместимост.

10. Помощта за НИРДИ за предприятия в затруднение съгласно определението за целите на настоящите насоки в Насоките на Органа за държавните помощи за оздравяване и реструктуриране на предприятия в затруднение⁽⁹⁾, както са изменени или заменени, се изключва от обхвата на настоящите насоки.
11. При оценката на помощта за НИРДИ в полза на бенефициер, който е обект на разпореждане за възстановяване вследствие на по-ранно решение на Органа, в което дадена помощ се обявява за незаконосъобразна и несъвместима с функционирането на Споразумението за ЕИП, Органът ще вземе предвид размера на помощта, която все още не е събрана⁽¹⁰⁾.

1.2. Мерки за помощ, които попадат в обхвата на настоящите насоки

12. Органът установи редица мерки за НИРДИ, при които държавните помощи могат при определени условия да бъдат съвместими с функционирането на Споразумението за ЕИП:
 - а) **помощ за научноизследователски и развойни проекти**, при които подпомаганата част от научноизследователския проект попада в категориите фундаментални научни изследвания и приложни изследвания, като последните могат да бъдат разделени на индустриални научни изследвания и експериментално развитие⁽¹¹⁾. Тази помощ е насочена основно към преодоляването на пазарна неефективност, свързана с положителни външни фактори (разпространение на знания), но може също така да бъде насочена към пазарна неефективност, причинена от несъвършена и асиметрична информация или (главно в проекти за сътрудничество) от координационна неефективност;
 - б) **помощ за проучвания за осъществимост**, свързани с проекти за НИРД, която има за основна цел преодоляването на пазарна неефективност, свързана с несъвършена и асиметрична информация;
 - в) **помощ за изграждане и поддържане на научноизследователски инфраструктури**, която е насочена основно към преодоляването на пазарната неефективност, произтичаща от координационни затруднения. За провеждането на революционни научни изследвания все по-често са необходими висококачествени научноизследователски инфраструктури, тъй като те привличат световни таланти и са от жизненоважно значение например за информационните и комуникационните технологии и главните базови технологии⁽¹²⁾;
 - г) **помощ за иновационни дейности**, която е насочена главно към пазарна неефективност, свързана с положителни външни фактори (разпространение на знания), координационни трудности и, в по-малка степен, асиметрична информация. По отношение на малките и средните предприятия („МСП“) тази помощ за иновации може да бъде предоставяна за получаване, валидиране и защита на патенти и други нематериални активи, както и за командироване на висококвалифициран персонал и ползването на консултантски услуги в областта на иновациите и услуги в подкрепа на иновациите. Освен това, за да бъдат насърчени големите предприятия да сътрудничат с МСП в провеждането на дейности, свързани с организационни иновации и иновации на процеси, могат да се подпомагат също и разходите за подобни дейности на МСП и големите предприятия;
 - д) **помощ за иновационни клъстери**, която има за цел да бъде отстранена пазарната неефективност, свързана с координационни проблеми, които пречат на развитието на клъстерите или ограничават взаимодействието и обмена на знания в тях и между тях. Държавната помощ може да допринесе за решаването на този проблем, първо, чрез подпомагане на инвестициите в отворени и споделени инфраструктурни обекти за иновационни клъстери и, второ, чрез подпомагане, за не повече от десет години, на работата на клъстерите за засилване на сътрудничеството, работата в мрежа и обучението.

⁽⁹⁾ Държавни помощи за оздравяване и реструктуриране на предприятия в затруднение (ОВ L 97, 15.4.2005 г., стр. 41 и Притурка за ЕИП № 18, 14.4.2005 г., стр. 1), чийто срок на действие беше удължен с Решение на Органа № 438/12/COL (ОВ L 190, 11.7.2013 г., стр. 91 и Притурка за ЕИП № 40, 11.7.2013 г., стр. 15).

⁽¹⁰⁾ Вж. Решение на Съда от 13 септември 1995 г. по съединени дела TWD Textilwerke Deggendorf GmbH/Комисия (T-244/93 и T-486/93, Rescueil, стр. II-02265).

⁽¹¹⁾ Органът е на мнение, че е полезно да се поддържат различни категории научноизследователски и развойни дейности, независимо от факта, че тези дейности могат да следват интерактивен, а не линеен модел.

⁽¹²⁾ Главните базови технологии са определени и посочени в Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите „Европейска стратегия за главните базови технологии — мост към растеж и заетост“, COM(2012) 341 final, 26.6.2012 г.

13. Държавите от ЕАСТ трябва да уведомяват за помощ за НИРДИ в съответствие с член 1, параграф 3 от част I на протокол 3 към Споразумението за надзор и съд, с изключение на мерките, които отговарят на условията, определени в регламент за групово освобождаване, включен в Споразумението за ЕИП.
14. В настоящите насоки се определят критериите за съвместимост на схемите за помощ и индивидуалните помощи за НИРДИ, които подлежат на задължение за уведомяване и трябва да се оценяват съгласно член 61, параграф 3, буква в) от Споразумението за ЕИП ⁽¹³⁾.

1.3. Определения

15. За целите на настоящите насоки се прилагат следните определения:
 - а) **„помощ ad hoc“** означава помощ, която не е предоставена на основата на схема за помощ;
 - б) **„помощ“** означава всяка мярка, която изпълнява критериите, посочени в член 61, параграф 1 от Споразумението за ЕИП;
 - в) **„интензитет на помощта“** означава брутния размер на помощта, изразен като процент от допустимите разходи преди приспадането на данъци или други такси. Когато помощта се предоставя под форма, различна от безвъзмездни средства, за размер на помощта се приема еквивалентът на безвъзмездна помощ. Помощ, предоставяна на няколко части, се сконтира към размера ѝ в момента на предоставяне. Лихвеният процент, който се използва за тази цел, е сконтовият процент ⁽¹⁴⁾, приложим към момента на предоставянето на помощта. Интензитетът на помощта се изчислява за всеки бенефициер;
 - г) **„схема за помощ“** означава всеки акт, на основата на който, и без да се изискват допълнителни мерки за прилагане, индивидуална помощ може да се предостави на предприятията, определени в този акт по общ и абстрактен начин, и всеки акт, на основата на който помощ, която не е свързана с конкретен проект, може да бъде предоставена на едно или няколко предприятия;
 - д) **„приложни изследвания“** означава индустриални научни изследвания, експериментално развитие или комбинация от двете;
 - е) **„сделка между несвързани лица“** означава, че условията на сделката между договарящите се страни не се различават от условията, които биха били договорени между независими предприятия, и които не съдържат елемент на колюзия. Всяка сделка, която е резултат от открита, прозрачна и недискриминационна процедура, се счита, че съответства на принципа на сделката между несвързани лица;
 - ж) **„дата на предоставяне на помощта“** означава датата, на която законовото право на получаване на помощта е предоставено на бенефициера съгласно приложимото национално законодателство;
 - з) **„ефективно сътрудничество“** означава сътрудничество между поне две независими страни за обмен на знания или технологии или за постигане на обща цел, основана на разделението на труда, когато страните определят заедно обхвата на съвместния проект, съдействат за неговото изпълнение и споделят както рисковете, така и резултатите. Една или няколко страни могат да поемат пълните разходи на проекта и по този начин да облекчат другите страни от финансовите рискове, свързани с него. Извършването на научни изследвания, възложени по силата на договор, и предоставянето на изследователски услуги не се считат за форми на сътрудничество.
 - и) **„изключително развитие“** означава обществена поръчка за услуги, свързани с научни изследвания и развитие, всички ползи от които са изключително за възлагащия орган или възложителя, и които той може да използва при извършването на своята собствена дейност, при условие че заплаща изцяло за тях;

⁽¹³⁾ Критериите за анализ на съвместимостта с функционирането на Споразумението за ЕИП на държавна помощ за насърчаване на изпълнението на важни проекти от общ европейски интерес, включително помощ за НИРДИ, трябва да бъдат оценени въз основа на член 61, параграф 3, буква б) от Споразумението за ЕИП. Органът може да предостави насоки за оценка на мерки за държавна помощ в полза на важни проекти от обшооевропейски интерес в съответствие със Съобщение на Комисията „Критерии за анализа на съвместимостта с вътрешния пазар на държавна помощ за насърчаване изпълнението на важни проекти от обшооевропейски интерес“ (ОВ С 188, 20.6.2014 г., стр. 4).

⁽¹⁴⁾ Вж. Насоките на Органа за референтните и сконтовите лихвени проценти (ОВ L 105, 21.4.2011 г., стр. 32 и Притурка за ЕИП № 23, 21.4.2011 г., стр. 1).

- й) **„експериментално развитие“** означава придобиване, съчетаване, оформяне и използване на съществуващи научни, технологични, стопански и други важни знания и умения, които имат за пряка цел разработването на нови или усъвършенствани продукти, процеси или услуги. Това може да включва също например дейности, имащи за цел определянето на концепция, планирането и документирането на нови продукти, процеси и услуги. Експерименталното развитие може да включва създаване на прототипи, демонстрации, пилотни проекти, изпитване и валидиране на нови или подобрени продукти, процеси или услуги в представителна за реалните експлоатационни условия среда, чиято основна цел е постигането на по-нататъшни технически подобрения на продукти, процеси или услуги, които не са се утвърдили в съществена степен. Това може да включва разработването на търговски използваеми прототипи или пилотни проекти, които са необходими за крайния търговски продукт и производството им е твърде скъпо, за да бъдат използвани само за демонстрации и валидиране. Експерименталното развитие не включва рутинни или периодични промени на съществуващи продукти, производствени линии, производствени процеси, услуги и други текущи операции, дори ако тези промени представляват подобрения;
- к) **„проучване на осъществимостта“** означава оценката и анализа на потенциала на даден проект, които имат за цел да подкрепят процеса на вземане на решения чрез обективно и рационално разкриване на неговите силни и слаби страни, на възможностите и заплахите, както и чрез определяне на необходимите ресурси за неговото осъществяване, и в крайна сметка на неговите перспективи за успех;
- л) **„предоставят изцяло“** означава, че научноизследователската организация, научноизследователската инфраструктура или публичният възложител придобиват всички икономически облаги от тези права, като запазват всички права за неограничено разпореждане с тях, особено правото на собственост и правото за предоставяне на лицензи. Такъв може да бъде случаят също, когато научноизследователската организация или инфраструктура (съответно публичният възложител) реши да сключи последващи договори за тези права, включително при предоставяне на лицензи за тези права на партньор в сътрудничеството (съответно предприятия);
- м) **„фундаментални научни изследвания“** означава експериментална или теоретична дейност, предприета с основна цел за придобиване на нови знания за фундаменталните причини за явленията или наблюдаемите факти, без да се цели каквото и да било пряко търговско приложение или използване;
- н) **„брутен еквивалент на безвъзмездна помощ“** означава размера на помощта, ако е била предоставена под формата на безвъзмездни средства, преди приспадане на данъци и други такси;
- о) **„висококвалифициран персонал“** означава персонал с висше образование и поне пет години подходящ професионален стаж, който може да включва и обучение по докторски програми;
- п) **„индивидуална помощ“** означава помощ, отпусната на конкретно предприятие, и обхваща помощта *ad hoc* и помощта, предоставена въз основа на схема за помощ;
- р) **„индустриални научни изследвания“** са планирани научни изследвания или проучвания от изключително значение, предназначени за придобиването на нови знания и умения за разработване на нови продукти, процеси или услуги, или за съществени подобрения на съществуващи продукти, процеси или услуги. Те включват създаването на компоненти от сложни системи и може да включват също така конструирането на прототипи в лабораторна среда и/или среда със симулирани интерфейси на съществуващи системи, както и създаването на пилотни линии, когато това е необходимо за индустриалните научни изследвания, по-специално за валидиране на технологии с широко приложение;
- с) **„консултантски услуги в областта на иновациите“** означава консултантски услуги, помощ и обучение в областта на трансфера на знания, придобиването, защитата и използването на нематериални активи, използването на стандарти и правила, в които се съдържат;
- т) **„иновационни клъстери“** означава структури или организирани групи от независими страни (като например новосъздадени иновационни предприятия, малки, средни и големи предприятия, както и организации за научни изследвания и разпространение на знания, организации с нестопанска цел и други свързани икономически субекти), създадени с цел да се стимулират иновационните дейности чрез съвместно използване на съоръжения и обмен на познания и опит и чрез ефективен принос за трансфера на знания, изграждането на мрежи, разпространението на информация и сътрудничеството между предприятията и други организации в клъстера;
- у) **„услуги в подкрепа на иновациите“** означава предоставянето на офис пространство, бази данни, библиотеки, пазарни проучвания, лаборатории, етикети за качество, изпитване и сертификация с цел разработване на по-ефективни продукти, процеси или услуги;

- ф) **„нематериални активи“** означава активи, които нямат физическо или финансово изражение, като патенти, лицензи, ноу-хау или друга интелектуална собственост;
- х) **„трансфер на знания“** означава всеки процес, чиято цел е придобиване, събиране и споделяне на конкретни и латентни знания, включително умения и компетенции по отношение както на стопански, така и на нестопански дейности като научно сътрудничество, консултантска дейност, лицензиране, обособяване на нови организации, публикации и мобилност на изследователите и другите служители, участващи в тези дейности. Освен научните и технологичните знания това включва други видове знания, като например относно използването на стандарти и правила, в които се съдържат, и условията в реална експлоатационна среда и методите за организационни иновации, както и управление на знания, свързани с установяването, придобиването, предпазването, защитаването и използването на нематериални активи;
- ц) **„големи предприятия“** означава предприятия, които не попадат в определението за малки и средни предприятия;
- ч) **„нетни допълнителни разходи“** означава разликата между очакваната нетна настояща стойност на подпомагания проект или дейност и жизнеспособна съпоставителна инвестиция, която бенефициерът би реализирал при липса на помощ;
- ш) **„организационни иновации“** означава внедряването на нов организационен метод в стопанската практика на предприятието, организацията на работното място или външните отношения, с изключение на промените, които се основават на организационни методи, които вече са в експлоатация в предприятието, промени в управленската стратегия, сливания и придобивания, прекратяване на използването на даден процес, обикновена подмяна или разширяване на капитала, промени, произтичащи единствено от изменение във факторните цени, изработка по поръчка, локализиране, редовни, сезонни и други циклични промени и търговия с нови или значително подобрени продукти;
- щ) **„разходи за персонал“** означава разходите за изследователи, технически лица и друг помощен персонал, доколкото те са наети за съответния проект или дейност;
- аа) **„обществена поръчка за продукти в предпазарен стадий“** означава обществена поръчка за услуги, свързани с научни изследвания и развитие, когато възлагащият орган или възложителят не запазва само за себе си всички резултати и ползи от поръчката за упражняването на собствената си дейност, а ги споделя с доставчиците при пазарни условия. Поръчката, чиято цел попада в една или няколко категории научноизследователска и развойна дейност, определени в настоящите насоки, трябва да бъде с ограничен срок и може да включва разработването на прототипи или ограничени количества пилотни продукти или услуги под формата на експериментална серия. Закупуването на търговски обеми от продукти или услуги не трябва да бъде предмет на същата поръчка;
- бб) **„иновация на процеси“** означава внедряването на нов или в значителна степен усъвършенстван метод на производство или доставка (включително съществени промени в техниката, оборудването или софтуера), с изключение на малки промени или подобрения, нарастване на капацитета на производството или обслужването посредством добавяне на производствени или логистични системи, които са много сходни с вече използваните, прекратяване на използването на определен процес, обикновена подмяна или разширяване на капитала, промени, предизвикани единствено от промени във факторните цени, изработка по поръчка, локализиране, редовни, сезонни и други циклични промени и търговия с нови или съществено подобрени продукти;
- вв) **„проект за НИРД“** означава операция, която включва дейности, обхващащи една или няколко категории научноизследователска и развойна дейност, определени в настоящите насоки, и която е предназначена за изпълнението на неделима задача с точно определен икономически, научен или технически характер с ясни предварително определени цели. Проектът за НИРД може да се състои от няколко работни пакета, дейности или услуги и включва ясни цели, дейности, които трябва да бъдат осъществени за постигането на тези цели (включително техните очаквани разходи), и конкретни очаквани резултати, които служат за установяване на резултатите от тези дейности и за сравнение със съответните цели. Когато два или повече проекта за научноизследователска и развойна дейност не са ясно отделени един от друг, и в частност, когато нямат независеща една от друга вероятност за технологичен успех, те се разглеждат като един проект;
- гг) **„възстановяем аванс“** е заем за проект, който се изплаща на една или повече части, като условията за погасяване зависят от изхода на проекта;

- дц) **„организация за научни изследвания и разпространение на знания“** или „научноизследователска организация“ означава субект (като например университети или научноизследователски институти, агенции за технологичен трансфер, иновационни посредници, ориентирани към изследователска дейност физически или виртуални организации за сътрудничество), независимо от неговия правен статут (дали е учреден съгласно публичното или частното право) или начин на финансиране, чиято основна цел е да извършва независими фундаментални научни изследвания, индустриални научни изследвания или експериментално развитие и/или да разпространява в широк мащаб резултатите от тези дейности посредством преподаване, публикации или трансфер на знания. Когато тези субекти упражняват и стопански дейности, финансирането, разходите и приходите от тези стопански дейности трябва да се отчитат отделно. Предприятията, които могат да окажат решаващо влияние върху такъв субект, например в качеството на акционери или членове, не могат да се ползват от преференциален достъп до постигнатите от него резултати;
- ее) **„научноизследователска инфраструктура“** означава съоръжения, ресурси и свързани с тях услуги, използвани от научната общност за провеждане на научни изследвания в съответните области, и обхваща научно оборудване или набори от инструменти, ресурси, основани на знанието, като колекции, архиви или структурирана научна информация, помощни инфраструктури, базирани на информационни и телекомуникационни технологии, като мрежи, компютърна техника, софтуер и средства за комуникация, както и всички останали средства с уникален характер, позволяващ провеждането на научни изследвания. Тези инфраструктури могат да бъдат съсредоточени в един субект или „разпръснати“ (организирана мрежа от ресурси) ⁽¹⁵⁾;
- жж) **„командирано“** означава временно наемане на персонал от бенефициера с правото персоналът да се върне при предишния работодател;
- зз) **„малки и средни предприятия“** или „МСП“, „малки предприятия“ и „средни предприятия“ означава предприятия, които отговарят на критериите от определението на Органа за микро-, малки и средни предприятия ⁽¹⁶⁾;
- ии) **„начало на работата“** или „начало на проекта“ означава началото на дейността в областта на НИРДИ или на първото споразумение между бенефициера и изпълнителите по осъществяването на проекта, в зависимост от това кое от двете настъпи по-рано. Подготвителните дейности като получаването на разрешително и провеждането на проучвания за осъществимост не се считат за начало на работата;
- йй) **„материални активи“** означава активи, включващи земя, сгради и съоръжения, машини и оборудване.

2. ДЪРЖАВНА ПОМОЩ ПО СМИСЪЛА НА ЧЛЕН 61, ПАРАГРАФ 1 ОТ СПОРАЗУМЕНИЕТО ЗА ЕИП

16. Като цяло всяка мярка, която отговаря на критериите в член 61, параграф 1 от Споразумението за ЕИП, представлява държавна помощ. В настоящия раздел Органът пояснява своето тълкуване на концепцията за помощ в типични ситуации, които възникват в областта на дейностите за НИРДИ, без да се засяга тълкуването на Съда на Европейския съюз и Съда на ЕАСТ.

2.1. Организациите за научни изследвания и разпространение на знания и научноизследователските инфраструктури като получатели на държавна помощ

17. Организациите за научни изследвания и разпространение на знания („научноизследователските организации“) и научноизследователските инфраструктури са получатели на държавна помощ, ако тяхното публично финансиране отговаря на всички условия в член 61, параграф 1 от Споразумението за ЕИП. В съответствие с правната практика на Съда на ЕАСТ и Съда на Европейския съюз бенефициерът трябва да отговаря на определението за предприятие, но тази квалификация не зависи от неговия правен статут, т.е. дали той е организиран съгласно публичното или частното право, и от неговия стопански характер, т.е. дали е със стопанска или нестопанска цел. По-скоро за това определяне като предприятие от решаващо значение е дали субектът извършва стопанска дейност, която се състои в предлагане на стоки или услуги на даден пазар ⁽¹⁷⁾.

2.1.1. Публично финансиране на нестопански дейности

18. Когато един субект упражнява едновременно дейности със стопанска и с нестопанска цел, публичното финансиране на дейностите с нестопанска цел не попада в приложното поле на член 61, параграф 1 от Споразумението за ЕИП, ако двата вида дейности и техните разходи, финансиране и приходи могат да бъдат ясно разделени, така че да се

⁽¹⁵⁾ Вж. член 2, буква а) от Регламент (ЕО) № 723/2009 на Съвета от 25 юни 2009 г. относно правната рамка на Общността за консорциум за европейска научноизследователска инфраструктура (ERIC) (ОБ L 206, 8.8.2009 г., стр. 1).

⁽¹⁶⁾ Определение за микро-, малки и средни предприятия (МСП) (ОБ L 36, 5.2.2009 г., стр. 62 и Притурка за ЕИП № 6, 5.2.2009 г., стр. 1).

⁽¹⁷⁾ Решение на Съда от 16 юни 1987 г. по дело *Котисия/Италия* (C-118/85, Recueil, стр. 2599, точка 7); Решение на Съда от 18 юни 1998 г. по дело *Котисия/Италия* (C-35/96, Recueil, стр. I-3851, точка 36); Решение на Съда от 19 февруари 2002 г. по дело *J. C. J. Wouters, J. W. Savelbergh u Price Waterhouse Belastingadviseurs BV/Algemene Raad van de Nederlandse Orde van Advocaten* (C-309/99, Recueil, стр. I-1577, точка 46).

избегне ефективно кръстосаното субсидиране на стопанската дейност. Доказателство за надлежното разпределение на разходите, финансирането и приходите могат да бъдат годишните финансови отчети на съответния субект.

19. Според Органа следните дейности по принцип имат нестопански характер:

а) основните дейности на научноизследователските организации и инфраструктури, по-специално:

- обучение за по голям брой човешки ресурси с по-добри квалификации. В съответствие със съдебната практика ⁽¹⁸⁾ и практиката от решения на Органа и Комисията ⁽¹⁹⁾, и както е обяснено от Органа в неговите съобщения за държавна помощ ⁽²⁰⁾, общественото образование, организирано в рамките на националната образователна система, което е предимно или изцяло финансирано и контролирано от държавата, се счита за дейност с нестопанска цел ⁽²¹⁾;
- независими НИРД за повече знания и по-добро разбиране, включително съвместни НИРД, при които научноизследователската организация или инфраструктура участва в ефективно сътрудничество ⁽²²⁾;
- широко разпространение на резултатите от научните изследвания при неизключителни и недискриминационни условия, например чрез преподаване, бази данни със свободен достъп, открити публикации или софтуер с отворен код;

б) дейностите по трансфер на знания, когато се извършват от научноизследователската организация или инфраструктура (включително от нейните отдели или дъщерни структури), или съвместно с научноизследователска инфраструктура, или от името на други такива субекти, и когато всички печалби от тези дейности се реинвестират в основните дейности на научноизследователската организация или инфраструктура. Възлагането на предоставянето на съответните услуги на трети страни посредством открити тръжни процедури не засяга нестопанското естество на тези дейности.

20. Ако научноизследователска организация или инфраструктура се използва както за стопански, така и за нестопански дейности, публичното финансиране попада в обхвата на правилата за държавната помощ само доколкото то обхваща разходи, свързани със стопанските дейности ⁽²³⁾. Когато научноизследователската организация или инфраструктура се използва почти изключително за извършването на нестопанска дейност, нейното финансиране може цялото да попадне извън обхвата на правилата за държавната помощ, ако стопанската дейност е с чисто допълващ характер, т.е. ако е пряко свързана и необходима за функционирането на научноизследователската организация или инфраструктура или е неразривно свързана с нейното основно нестопанско използване, и е с ограничен обхват. За целите на настоящите насоки Органът ще счита, че това е така, ако стопанските дейности потребяват точно същите ресурси (като материали, оборудване, труд и постоянен капитал) като нестопанските дейности и капацитетът, отпускан всяка година за тези стопански дейности, не надвишава 20 % от съответния общ годишен капацитет на субекта.

2.1.2. Публично финансиране на стопански дейности

21. Без да се засяга точка 20, когато научноизследователски организации или инфраструктури се използват за извършване на стопански дейности, като например отдаването под наем на съоръжения и лаборатории на предприятия, предоставяне на услуги на предприятия или извършване на възложени им по силата на договор научни изследвания, публичното финансиране на тези стопански дейности обикновено се счита за държавна помощ.

⁽¹⁸⁾ Решение на Съда от 27 септември 1988 г. по дело *Белгийска държава/René Humbel и Marie-Thérèse Edel* (C-263/86, Recueil, стр. I-5365, точки 9—10; 15—18); Решение на Съда от 7 декември 1993 г. по дело *Stephan Max Wirth/Landeshauptstadt Hannover* (C-109/92, Recueil, стр. I-06447, точка 15) и Решение на Съда на ЕАСТ от 21 февруари 2008 г. по дело *Private Barnehagers Landsforbund/Надзорен орган на ЕАСТ* (E-5/07, Сборник, стр. 62).

⁽¹⁹⁾ Вж. например дела NN54/2006, *Přerov logistics College* и N 343/2008, *Индивидуална помощ, предоставени в полза на College of Nyíregyháza за развитието на Partium Knowledge Centre*.

⁽²⁰⁾ Вж. точки 26—29 от Насоките относно прилагането на правилата за държавната помощ към компенсацията за предоставяне на услуги от общ икономически интерес (ОВ L 161, 13.6.2013 г., стр. 12 и Притурка за ЕИП № 34, 13.6.2013 г., стр. 1).

⁽²¹⁾ По смисъла на правилата за държавната помощ за помощ за обучение, обучението на работната сила не се счита за нестопанска основна дейност на научноизследователските организации.

⁽²²⁾ Предоставянето на услуги за НИРД и НИРД, осъществявани от името на предприятия, не се считат за независими НИРД.

⁽²³⁾ Когато научноизследователска организация или инфраструктура е публично и частно финансирана, Органът ще счита, че това е така, когато публичните средства, предоставени за финансиране на съответната организация за определен отчетен период, надвишават разходите за нестопански дейности, извършени през този период.

22. Въпреки това Органът няма да разглежда научноизследователската организация или инфраструктура като бенефициер на държавна помощ, ако тя действа като обикновен посредник, като предава на крайните получатели пълния размер на публичното финансиране и всяко предимство, придобито чрез това финансиране. Обикновено такъв е случаят, когато:
- публичното финансиране и предимството, придобито чрез това финансиране, са количествено определени и доказуеми, и е налице подходящ механизъм, който гарантира, че те са изцяло прехвърлени на крайните получатели, например чрез по-ниски цени; и
 - на посредника не е предоставено никакво допълнително предимство, защото той се избира чрез открита тръжна процедура или публичното финансиране е достъпно за всички субекти, които отговарят на необходимите обективни условия, така че потребителите като крайни получатели имат право да придобиват еквивалентни услуги от всеки съответен посредник.
23. Когато условията по точка 22 са изпълнени, правилата за държавната помощ се прилагат на равнището на крайните получатели.

2.2. Непряка държавна помощ за предприятия чрез публично финансирани организации за научни изследвания и разпространение на знания и научноизследователски инфраструктури

24. На въпроса дали и при какви условия предприятията получават предимство по смисъла на член 61, параграф 1 от Споразумението за ЕИП в случай на научни изследвания или научноизследователски услуги, възложени по силата на договор, които се предоставят от научноизследователска организация или инфраструктура, както и в случай на сътрудничество с научноизследователска организация или инфраструктура, трябва да се отговори в съответствие с общите принципи за държавната помощ. За тази цел може в частност да е необходимо да се прецени дали поведението на научноизследователската организация или инфраструктура може да бъде вменено на държавата ⁽²⁴⁾.

2.2.1. Научноизследователска дейност от името на предприятия (научноизследователска дейност или научноизследователски услуги, възложени по силата на договор)

25. Когато научноизследователска организация или инфраструктура се използва за извършване на научни изследвания или за предоставяне на научноизследователски услуги на предприятие по силата на договор, в който обикновено са определени редът и условията, и когато тя притежава резултатите от научноизследователските дейности и поема риска от неуспех, обикновено към предприятието не се прехвърля държавна помощ, ако научноизследователската организация или инфраструктура получава подходящо възнаграждение за своите услуги, по-специално когато е изпълнено някое от следните условия:
- научноизследователската организация или инфраструктура предоставя своята научноизследователска услуга или услуга по силата на договор по пазарни цени ⁽²⁵⁾; или
 - когато не съществува пазарна цена, научноизследователската организация или инфраструктура предоставя своята научноизследователска услуга или услуга по силата на договор на цена, която:
 - отразява пълния размер на разходите за услугата и обикновено включва марж, който се определя, като се вземат под внимание маржовете, които предприятията, действащи в сектора на съответната услуга, обикновено прилагат за въпросната услуга, или
 - е резултат от преговори на принципа на сделката между несвързани лица, в които научноизследователската организация или инфраструктура в своята роля на доставчик на услуги преговаря с цел да получи възможно най-голяма икономическа полза в момента на сключване на договора, и покрива най-малко пределните разходи.
26. Когато собствеността или правата на достъп до правата върху интелектуална собственост („ПИС“) остават на научноизследователската организация или инфраструктура, тяхната пазарна стойност може да бъде приспадната от цената, платима за съответните услуги.

⁽²⁴⁾ Вж. Решение на Съда от 16 май 2002 г. по дело *Френска република/Комисия (Stardust Marine)* (C-482/99, Recueil, стр. I-04397, точка 24).

⁽²⁵⁾ Когато научноизследователската организация или инфраструктура предоставя специфична научноизследователска услуга или извършва научноизследователска дейност, възложена по силата на договор, за първи път от името на дадено предприятие, на временна основа и за ясно ограничен период от време, обикновено Органът ще счита, че изискваната цена съответства на пазарната, когато тази научноизследователска услуга или дейност на договорна основа е уникална и може да бъде доказано, че за нея не съществува пазар.

2.2.2. Сътрудничество с предприятия

27. Един проект се счита, че е осъществен чрез ефективно сътрудничество, когато поне две независими страни преследват обща цел, основаваща се на разделение на труда, и съвместно определят обхвата на проекта, участват в неговото проектиране, допринасят за реализацията му и споделят своите финансови, технологични, научни и други рискове, както и резултатите от него. Една или няколко страни могат да поемат пълните разходи на проекта и по този начин да облекчат другите страни от финансовите рискове, свързани с него. Редът и условията на проекта за сътрудничество, по-специално по отношение на приноса за неговите разходи, споделянето на рисковете и резултатите, разпространението на резултатите, достъпът до и правилата за разпределението на ПИС, трябва да бъдат договорени преди началото на проекта ⁽²⁶⁾. Извършването на научни изследвания, възложени по силата на договор, и предоставянето на изследователски услуги не се считат за форми на сътрудничество.
28. Когато проектите за сътрудничество се провеждат съвместно от предприятия и научноизследователски организации или инфраструктури, Органът счита, че поради благоприятните условия на сътрудничеството на участващите предприятия не се предоставя пряка държавна помощ от тези организации, ако е изпълнено някое от следните условия:
- а) участващите предприятия поемат в пълен размер разходите по проекта; или
 - б) резултатите от сътрудничеството, които не пораждаат ПИС, могат да бъдат широко разпространени и всички ПИС, произтичащи от дейността на научноизследователските организации или инфраструктури, се предоставят изцяло на тези субекти; или
 - в) всички ПИС, произтичащи от проекта, както и свързаните с тях права на достъп, се разпределят между различните сътрудническите си партньори по начин, който отразява адекватно техните работни пакети, вноски и съответни интереси; или
 - г) научноизследователските организации или инфраструктури получават възнаграждение, което съответства на пазарната цена на ПИС, произтичащи от дейността им и които са зачислени на участващите предприятия или за които участващите предприятия са получили право на достъп. Абсолютната сума на стойността на всяка вноска, както финансова, така и нефинансова, на участващите предприятия към разходите на дейностите на научноизследователските организации или инфраструктури, от които са произтекли въпросните ПИС, може да се приспадне от това възнаграждение.
29. За целите на точка 28, буква г) Органът ще счита, че полученото възнаграждение съответства на пазарната цена, ако то позволява на засегнатите научноизследователски организации или инфраструктури да се ползват от пълната икономическа полза от тези права, когато е изпълнено някое от следните условия:
- а) размерът на възнаграждението е установен посредством открита, прозрачна и недискриминационна процедура за конкурентна продажба; или
 - б) в оценката на независим експерт се потвърждава, че размерът на компенсацията е най-малко равен на пазарната цена; или
 - в) научноизследователската организация или инфраструктура, като продавач, може да докаже, че действително е договорила възнаграждението при условия, отговарящи на принципа на сделката между несвързани лица, за да постигне максимална икономическа полза към момента на сключване на договора, като същевременно е взела предвид своите законни цели; или
 - г) в случаите, в които съгласно споразумението за сътрудничество предприятие, участващо в това сътрудничество, има право на първи отказ по отношение на ПИС, генерирани от научноизследователските организации или инфраструктури, които участват в сътрудничеството, когато тези субекти упражняват съответното право да набират повече икономически изгодни оферти от трети страни, така че предприятието, участващо в сътрудничеството, трябва да адаптира своята оферта съответно.
30. Ако нито едно от условията в точка 28 не е изпълнено, целият размер на вноската за проекта на научноизследователските организации или инфраструктури ще се разглежда като предимство за предприятията, участващи в сътрудничеството, за която се прилагат правилата за държавната помощ.

⁽²⁶⁾ Това не включва конкретни споразумения относно пазарната стойност на получените ПИС и стойността на вноските за проекта.

2.3. Обществени поръчки за услуги в областта на научните изследвания и развитието

31. Възложителите на обществени поръчки могат да закупят научноизследователски услуги от предприятия чрез изключително развитие и чрез процедурите за обществена поръчка за продукти в предпазарен стадий ⁽²⁷⁾.
32. Доколкото откритата тръжна процедура за възлагане на обществени поръчки се провежда в съответствие с приложимите директиви ⁽²⁸⁾, Органът обикновено ще счита, че на предприятията, предоставящи съответните услуги, не е предоставена държавна помощ по смисъла на член 61, параграф 1 от Споразумението за ЕИП ⁽²⁹⁾.
33. Във всички други случаи, включително при обществени поръчки за продукти в предпазарен стадий, Органът ще счита, че на предприятията не е предоставена държавна помощ, когато цената, платена за съответните услуги, отразява напълно пазарната стойност на получените от възложителя на обществената поръчка ползи и на рисковете, поети от участващите доставчици, по-специално в случаите, когато са изпълнени всички условия, посочени по-долу:
- а) процедурата за избор е открита, прозрачна и недискриминационна и се основава на обективни критерии за избор и възлагане, определени преди тръжната процедура;
 - б) предвидените договорни споразумения, описващи всички права и задължения на страните, включително по отношение на правата върху интелектуалната собственост, са достъпни за всички заинтересовани участници в търга преди тръжната процедура;
 - в) обществените поръчки не осигуряват на никой от участващите доставчици преференциално третиране при доставката на търговски обеми от крайните продукти или услуги на възложителя на обществената поръчка във въпросната държава от ЕАСТ ⁽³⁰⁾; и
 - г) е изпълнено едно от следните условия:
 - всички резултати, които не пораждат ПИС, могат да бъдат широко разпространявани, например чрез публикуване, преподаване или участие в органи по стандартизацията по начин, който позволява на други предприятия да ги възпроизведат, и всички ПИС се предоставят изцяло на възложителя на обществената поръчка, или
 - всеки доставчик на услуги, за който се разпределят резултатите, пораждащи ПИС, е задължен да предостави на възложителя на обществената поръчка неограничен безплатен достъп до тези резултати и да предостави на трети страни достъп при пазарни условия, например посредством неизключителни лицензи.
34. Когато не са изпълнени условията в точка 33, държавите от ЕАСТ могат да разчитат на индивидуална оценка на условията на договора между възложителя на обществената поръчка и предприятието, без това да засяга общото задължение за уведомяване за помощи за НИРДИ в съответствие с член 1, параграф 3 от част I от протокол 3 към Споразумението за Надзорен орган и Съд.

⁽²⁷⁾ Вж. съобщението и свързания документ на службите на Комисията: Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите „Доставки на развойни продукти: насърчаване на иновациите с цел обезпечаване устойчивостта и високото качество на обществените услуги в Европа“, COM(2007) 799 окончателен, 14.12.2007 г.

⁽²⁸⁾ Вж. член 27 от Директива 2014/24/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 26 февруари 2014 г. за обществените поръчки, все още невключена в Споразумението за ЕИП, и за отмяна на Директива 2004/18/ЕО (ОВ L 94, 28.3.2014 г., стр. 65), включена като точка 2 в приложение XVI (Обществени поръчки) към Споразумението за ЕИП с Решение на Съвместния комитет на ЕИП № 68/2006 от 2.6.2006 г. (ОВ L 245, 7.9.2006 г., стр. 18) и член 45 от Директива 2014/25/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 26 февруари 2014 г. относно възлагането на поръчки от възложители, извършващи дейност в секторите на водоснабдяването, енергетиката, транспорта и пощенските услуги, все още невключена в Споразумението за ЕИП и за отмяна на Директива 2004/17/ЕО (ОВ L 94, 28.3.2014 г., стр. 243), включена като точка 4 в Приложение XVI (Обществени поръчки) към Споразумението за ЕИП с Решение на Съвместния комитет на ЕИП № 68/2006 от 2.6.2006 г. (ОВ L 245, 7.9.2006 г., стр. 22 и Притурка за ЕИП № 44, 7.9.2006 г., стр. 18). Аналогично, в случай на ограничена процедура по смисъла съответно на член 28 от Директива 2014/24/ЕС и член 46 от Директива 2014/25/ЕС Органът ще счита също така, че на предприятията не е предоставена държавна помощ, освен ако заинтересованите оператори не са възпрепятствани от участие в тръжната процедура без основателни причини.

⁽²⁹⁾ Такъв е също случаят, при който възложителите на обществени поръчки възлагат поръчки за иновационни решения, произтичащи от предходна обществена поръчка за НИРД, или за продукти и услуги, които не са свързани с НИРД, но които трябва да бъдат предоставени на равнище, изискващо иновация на продукти, процеси или организации.

⁽³⁰⁾ Без да се засягат процедурите, включващи както развитието, така и последващото закупуване на уникални или специализирани продукти и услуги.

3. ОБЩИ ПРИНЦИПИ ЗА ОЦЕНКА

35. За да оцени дали дадена мярка за помощ, за която е изпратено уведомление, може да бъде определена като съвместима с функционирането на Споразумението за ЕИП, Органът обикновено анализира дали замисълът на мярката за помощ гарантира, че нейното положително въздействие по отношение на постигането на цел от общ интерес надхвърля нейното потенциално отрицателно въздействие върху търговията и конкуренцията.
36. В Съобщението за модернизирането на държавната помощ от 8 май 2012 г. се призовава за определянето на общи принципи на оценката на съвместимостта за всички мерки за помощ. Органът приема тези общи принципи и ще приеме, че една мярка за помощ е съвместима с функционирането на Споразумението за ЕИП, само ако тя отговаря на всеки един от следните критерии:
- а) *принос за постигането на ясно определена цел от общ интерес*: мярката за държавна помощ трябва да бъде насочена към постигането на цел от общ интерес в съответствие с член 61, параграф 3 от Споразумението за ЕИП (раздел 4.1);
 - б) *необходимост от държавна намеса*: мярката за държавна помощ трябва да бъде насочена към ситуация, в която помощта може да доведе до съществено подобрение, което пазарът не е в състояние да постигне сам по себе си, например чрез отстраняването на пазарна неефективност или проблем, свързан със справедливостта или сближаването (раздел 4.2);
 - в) *целесъобразност на мярката за помощ*: предложената мярка за помощ трябва да бъде целесъобразен инструмент на политиката, който да допринася за целта от общ интерес (раздел 4.3);
 - г) *стимулиращ ефект*: помощта трябва да промени поведението на съответното/ите предприятие/я по такъв начин, че то да се ангажира с извършването на допълнителна дейност, която не би предприело без помощта или би я предприело, но по ограничен или различен начин или на различно място (раздел 4.4);
 - д) *пропорционалност на помощта (помощ de minimis)*: размерът и интензитетът на помощта трябва да бъдат ограничени до необходимия минимум, за да бъдат насърчени допълнителни инвестиции или допълнителна дейност от страна на засегнатото(ите) предприятие(я) (раздел 4.5);
 - е) *избягване на неоправданите отрицателни въздействия върху конкуренцията и търговията между договарящите се страни*: отрицателните въздействия от помощта трябва да бъдат достатъчно ограничени, така че общият баланс на мярката да е положителен (раздел 4.6);
 - ж) *прозрачност на помощта*: държавите от ЕАСТ, Органът, икономическите оператори и обществеността трябва да имат лесен достъп до всички съответни актове и до информацията, отнасяща се за предоставената съгласно тях помощ (раздел 4.7).
37. Общият баланс на определени категории схеми за помощ може допълнително да бъде обвързан с изискване за последваща оценка, както е описано в раздел 5. В такива случаи Органът може да ограничи продължителността на тези схеми във времето (обикновено до четири години или по-малко), като предостави възможност за последващо подаване на уведомление за тяхното продължаване.
38. Когато дадена мярка за държавна помощ или свързаните с нея условия (включително начинът на нейното финансиране, когато той е неразделна част от мярката) водят до неотделимо нарушение на Споразумението за ЕИП, помощта не може да бъде определена като съвместима със Споразумението за ЕИП ⁽³¹⁾.
39. Когато оценява съвместимостта на всяка индивидуална помощ със Споразумението за ЕИП, Органът ще вземе предвид производствата за нарушение на членове 53 или 54 от Споразумението за ЕИП, които може да засягат получателя на помощта и да са от значение за нейната оценка по член 61, параграф 3 от Споразумението за ЕИП ⁽³²⁾.

4. ОЦЕНКА НА СЪВМЕСТИМОСТТА НА ПОМОЩТА ЗА НИРДИ

40. Държавната помощ за НИРДИ може да бъде обявена за съвместима с функционирането на Споразумението за ЕИП по смисъла на член 61, параграф 3, буква в) от Споразумението за ЕИП, ако въз основа на общите принципи на оценка, изложени в раздел 3, тя води до увеличаване на дейността в областта на НИРДИ, без това да навреди на търговските условия по начин, който е в противоречие с общия интерес.

⁽³¹⁾ Вж. например Решение на Съда от 19 септември 2000 г. по дело *Федерална република Германия/Комисия на Европейските общности* (C-156/98, Recueil, стр. I-6857, точка 78) и Решение на Съда от 22 декември 2008 г. по дело *Société Régie Networks/Direction de contrôle fiscal Rhône-Alpes Bourgogne* (C-333/07, Сборник, стр. I-10807, точки 94—116).

⁽³²⁾ Вж. Решение на Съда от 15 юни 1993 г. по дело *Matra/Комисия* (C-225/91, Recueil, стр. I-3203, точка 42).

41. В настоящия раздел Органът изяснява начина, по който ще прилага тези общи принципи за оценка и, когато е приложимо, определя специфични условия за схемите за държавна помощ и за индивидуалната помощ, които подлежат на задължението за уведомяване ⁽³³⁾.

4.1. Принос за ясно определена цел от общ интерес

4.1.1. Общи условия

42. Общата цел на помощта за НИРДИ е насърчаването на научноизследователската и развойната дейност и иновациите в ЕИП. По този начин помощта за НИРДИ трябва да допринесе за целите, посочени от Комисията в нейната стратегия „Европа 2020“ за постигане на интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж.
43. Държавите от ЕАСТ, които възнамеряват да предоставят държавна помощ за НИРДИ, трябва да определят точно преследваната цел, и по-специално да обяснят по какъв начин мярката има за цел да насърчи НИРДИ.
44. По отношение на схемите за помощ, подлежащи на задължението за уведомяване („подлежащи на уведомяване схеми“), Органът одобрява мерки за помощ, които са неразделна част от всеобхватна програма или план за действие за стимулиране на дейности в областта на НИРДИ или стратегии за интелигентна специализация, и които са подкрепени от точни оценки на подобни предишни мерки за помощ, демонстриращи тяхната ефективност.
45. Органът ще счита, че приносят към ясно определена цел от общ интерес е установен по отношение на държавна помощ, която се отпуска за проекти или дейности, които са финансирани също и по някоя от програмите на Съюза, включени в Споразумението за ЕИП ⁽³⁴⁾.

4.1.2. Допълнителни условия за индивидуална помощ

46. За да докаже, че индивидуалната помощ, която подлежи на задължение за уведомяване („индивидуална помощ, подлежаща на задължение за уведомяване“), допринася за засилване на дейността в областта на НИРДИ, заедно с други подходящи количествени или качествени елементи държавите от ЕАСТ могат да използват следните показатели:
- а) *увеличение на размера на проекта*: увеличение в общите разходи на проекта (без намаление на разходите на бенефициера на помощта в сравнение с вариант без помощ); увеличение в броя на персонала, участващ в дейности в областта на НИРДИ;
 - б) *увеличение на обхвата*: увеличение на броя на очакваните резултати от проекта; увеличение на степента на амбициозност на проекта, което се доказва с по-висок брой участващи партньори, по-голяма вероятност за постигане на научен или технически пробив или по-висок риск от неуспех (особено свързан с дългосрочния характер на проекта и с несигурността, свързана с постигането на неговите резултати);
 - в) *увеличение в бързината*: завършването на проекта изисква по-малко време в сравнение с времето за приключване на същия проект, осъществяван без помощ;
 - г) *увеличение в общия размер на разходите*: увеличение на общите разходи за НИРДИ от страна на бенефициера на помощта в абсолютно изражение или като дял от оборота; промени в бюджета, определен за проекта (без съответно намаление на бюджета за други проекти).
47. За да може да заключи, че помощта допринася за увеличаване на равнището на НИРДИ в ЕИП, Органът ще разглежда не само нетното увеличение на НИРДИ, извършвани от предприятието, но също и приноса на помощта за общото увеличение на разходите за НИРДИ в съответния сектор, както и за подобряването на ситуацията в ЕИП по отношение на НИРДИ в международен контекст. Благоприятно становище ще получават мерките за помощ, за които се предвижда последваща оценка на техния принос за общия интерес, която е публично достъпна.

⁽³³⁾ Условието за съвместимост, определени в регламент за групово освобождаване, остават изцяло приложими за всички други случаи на индивидуална помощ, включително в случаите, в които тази помощ е предоставена на базата на схема за помощ, която е предмет на задължението за уведомяване.

⁽³⁴⁾ Вж. бележка под линия 7.

4.2. Необходимост от държавна намеса

4.2.1. Общи условия

48. Както е обяснено в раздел 3, държавната помощ може да бъде необходима за засилването на дейността в областта на НИРДИ в ЕИП, когато пазарът със собствени усилия не успява да постигне ефикасни резултати. За да се прецени дали държавната помощ е ефективна с оглед на постигането на общ интерес, най-напред трябва да бъде определен проблемът за разрешаване. Държавната помощ следва да бъде насочена към ситуации, при които помощта може да доведе до съществено подобрение, което пазарът не е в състояние да постигне без външна намеса. Държавите от ЕАСТ трябва да обяснят как мярката за помощ може да доведе до действително намаляване на пазарната неефективност, която се проявява, ако целта от общ интерес се постига без тази помощ.
49. НИРДИ се осъществяват чрез редица дейности, които обикновено са разположени нагоре по веригата на редица продуктови пазари, и чрез които наличният капацитет се използва за разработване на нови или усъвършенствани продукти, услуги и процеси на тези продуктови пазари или на напълно нови пазари, като по този начин се създават условия за икономически растеж, водещи до териториално и социално сближаване или защитаващи общия интерес на потребителите. При наличния капацитет за НИРДИ обаче пазарната неефективност може да представлява пречка за достигането на оптимален резултат и да доведе до неефективен резултат поради следните причини:

- **положителни вторични ефекти/разпространение на знания:** НИРДИ често генерират ползи за обществото под формата на положителни вторични ефекти, например разпространение на знания или по-добри възможности за други стопански участници да създадат допълнителни продукти и услуги. Въпреки това, ако бъдат реализирани на пазарен принцип, редица проекти биха могли да имат непривлекателна норма на възвращаемост от гледна точка на частния сектор, въпреки че те ще бъдат от полза за обществото, тъй като при вземането на решение относно размера на дейността по НИРДИ, която следва да извършат, ориентиранияте към печалби предприятия не могат да усвоят ползите от своите действия в достатъчна степен. Поради тази причина държавната помощ може да допринесе за осъществяването на проекти, които водят до цялостна обществена или икономическа полза и които в противен случай не биха били осъществени.

Въпреки това не всички ползи, произтичащи от дейности в областта на НИРДИ, са положителни вторични ефекти, и наличието на положителни вторични ефекти само по себе си не означава автоматично, че държавната помощ е съвместима с функционирането на Споразумението за ЕИП. По принцип потребителите са готови да заплатят за пряка полза, свързана с нови продукти и услуги, като същевременно предприятията могат да усвоят ползите от своите инвестиции посредством други съществуващи инструменти, като например ПИС. В някои случаи обаче тези средства са недостатъчни и се запазва остатъчна пазарна неефективност, която може да бъде коригирана с държавна помощ. Например, както често се твърди за фундаменталните научни изследвания, може да се окаже трудно външните за научните изследвания лица да бъдат изключени от достъпа до резултатите от някои дейности, които поради това може да имат характер на публично благо. От друга страна, по-конкретните знания, свързани с производството, често могат да бъдат добре защитени, например посредством патенти, които дават възможност на изобретателя да получи по-висока възвращаемост от изобретението;

- **несъвършена и асиметрична информация:** НИРДИ се характеризират с висока степен на несигурност. При определени обстоятелства, свързани с несъвършената и асиметрична информация, е възможно частните инвеститори да не желаят да финансират стойностни проекти и висококвалифицираният персонал може да не знае, че съществуват възможности за намиране на работа в иновационни предприятия. В резултат на това е възможно възникването на неподходящо разпределение на човешки и финансови ресурси и нереализирането на проекти, които могат да бъдат стойностни за обществото или икономиката;

В някои случаи е възможно също така несъвършената и асиметрична информация да възпрепятстват достъпа до финансиране. Въпреки това несъвършената информация и наличието на риск не оправдават автоматично необходимостта от държавна помощ. Нефинансирането на частни проекти с по-ниска възвращаемост на инвестициите може също така да бъде знак за пазарна ефективност. Освен това рискът е част от всяка стопанска дейност и сам по себе си той не представлява пазарна неефективност. Въпреки това в контекста на несиметрична информация рискът може да увеличи финансовите трудности;

- **координационна и мрежова неефективност:** способността на предприятията да се координират помежду си или да си взаимодействат за извършването на дейност в областта на НИРДИ може да бъде намалена поради различни причини, включително поради затруднения при координирането на съвместната работа между множество партньори, когато някои от тях имат различни интереси, проблеми при изготвянето на договори и трудности при координирането на съвместната работа, които се дължат например на споделянето на чувствителна информация.

4.2.2. Допълнителни условия за индивидуална помощ

50. Макар че определени видове пазарна неефективност могат да влошат общото равнище на НИРДИ в ЕИП, не всички предприятия и отрасли на икономиката са засегнати от тях в еднаква степен. Следователно за всяка индивидуална помощ, подлежаща на задължение за уведомяване, държавите от ЕАСТ следва да предоставят подходяща информация за това дали помощта е насочена към премахването на обща пазарна неефективност по отношение на НИРДИ в ЕИП или на конкретна пазарна неефективност, например по отношение на отделен сектор или бизнес.
51. В зависимост от визираната конкретна пазарна неефективност Органът ще взема предвид следните елементи:
- **разпространение на знания:** предвидено равнище на разпространение на знания; специфични характеристики на създадените знания; наличност на защита на ПИС; степен на допълване с други стоки и услуги;
 - **несвършената и асиметрична информация:** ниво на риск и сложност на НИРДИ; необходимост от външно финансиране; характеристики на бенефициера на помощта по отношение на достъпа до външно финансиране;
 - **координационна неефективност:** брой на предприятия, участващи в сътрудничеството; интензивност на сътрудничеството; различни интереси на партньорите в сътрудничеството; проблеми при съставянето на договорите; проблеми при координиране на сътрудничеството.
52. В своя анализ на предполагаемата пазарна неефективност Органът ще вземе под внимание по-специално съществуващите секторни сравнения и други проучвания, които съответната държава от ЕАСТ следва да осигури.
53. Когато уведомяват за инвестиция или оперативна помощ за клъстери, държавите от ЕАСТ трябва да предоставят информация за планираната или очакваната специализация на иновационния клъстер, наличния регионален потенциал и наличието в ЕИП на клъстери с подобни цели.
54. Органът ще счита, че необходимостта от държавна намеса е установена по отношение на държавна помощ, която се отпуска за проекти или дейности, които са също финансирани и по някоя от програмите на Съюза, включени в Споразумението за ЕИП ⁽³⁵⁾.
55. От друга страна, в случаите, в които държавната помощ се предоставя за проекти или дейности, които по отношение на тяхното технологично съдържание, равнище на риска и размер са подобни на тези, които вече са били реализирани в рамките на ЕИП при пазарни условия, Органът по принцип ще счита, че не е налице пазарна неефективност, и ще поиска допълнителни доказателства и обосновка за необходимостта от държавна намеса.

4.3. Целесъобразност на мярката за помощ

4.3.1. Целесъобразност в сравнение с алтернативни инструменти на политиката

56. Държавната помощ не е единственият инструмент на политиката за насърчаване на дейности в областта на НИРДИ, с който държавите от ЕАСТ разполагат. Важно е да не се забравя, че може да съществуват други, по-подходящи инструменти, като например мерки, свързани с търсенето, включващи регулиране, обществени поръчки или стандартизиране, както и увеличаване на финансирането за обществените научни изследвания и публичното образование и общи фискални мерки. Целесъобразността на даден инструмент на политиката в дадена ситуация обикновено е обвързана с естеството на проблема, който трябва да бъде разрешен. Така например намаляването на пазарните бариери може да бъде по-подходящо от предоставянето на държавна помощ, когато целта е да се преодолеят трудностите за нов участник на пазара, свързани с усвояването на резултатите в областта на НИРДИ. Увеличаването на инвестициите в образованието може да бъде по-подходящо за справяне с липсата на квалифициран персонал, отколкото предоставянето на държавна помощ.
57. Държавната помощ за НИРДИ може да бъде разрешена като изключение от общата забрана за държавна помощ, когато тя е необходима за постигането на цел от общ интерес. Следователно важен елемент в това отношение е дали и доколко предоставянето на държавна помощ за НИРДИ може да се счита за подходящ инструмент за засилване на дейността в областта на НИРДИ, при положение че същите резултати могат да бъдат постигнати с други инструменти, които не нарушават конкуренцията в толкова голяма степен.

⁽³⁵⁾ Вж. бележка под линия 7.

58. В своя анализ на съвместимостта Органът ще вземе под внимание по-специално всички оценки на въздействието на предложената мярка, изготвени от съответната държава от ЕАСТ. За подходящ инструмент се считат мерки, за които държавата от ЕАСТ е разгледала други варианти на политиката, и за които предимствата от използването на селективен инструмент, като държавна помощ, са установени и представени на Органа.
59. Органът ще счита, че целесъобразността на мярката за помощ е установена по отношение на държавна помощ, която се отпуска за проекти или дейности, които са също финансирани и по някоя от програмите на Съюза, включени в Споразумението за ЕИП ⁽³⁶⁾.

4.3.2. Целесъобразност на различните инструменти за помощ

60. Държавна помощ за НИРДИ може да се предоставя в различна форма. С оглед на това държавите от ЕАСТ следва да гарантират, че помощта е предоставена във форма, която е вероятно да доведе до възможно най-малко нарушаване на конкуренцията и търговията. Във връзка с това, когато помощта се предоставя във форма, която осигурява пряко парично предимство (като например преки субсидии, освобождаване или намаление на данъци или на други задължителни такси или предоставяне на земя, стоки или услуги на преференциални цени), въпросната държава от ЕАСТ трябва да включи анализ на други варианти и да обясни защо и как други форми на помощ, които евентуално биха нарушили конкуренцията в по-малка степен, а именно възстановяеми аванси или форми на помощ, които се основават на дългови или капиталови инструменти (като например държавни гаранции, придобиване на акционерно участие или алтернативно предоставяне на дълг или капитал при изгодни условия) са по-малко подходящи.
61. Изборът на инструмента за помощ следва да се извърши с оглед на пазарната неефективност, която трябва да бъде преодолена. Например, когато основната пазарна неефективност е проблем, свързан с достъпа до външно дългово финансиране поради асиметричната информация, държавите от ЕАСТ по принцип трябва да прибегнат до помощ под формата на подкрепа на ликвидността, като например заем или гаранция, а не под формата на безвъзмездни средства. Когато е необходимо също така на предприятието да се осигури определена степен на споделяне на риска, по принцип предпочитеният инструмент за помощ следва да бъде възстановяем аванс. По-специално, когато помощта е предоставена под форма, различна от подкрепа на ликвидността или възстановяем аванс, за дейности, близки до пазара, държавата от ЕАСТ трябва да обоснове целесъобразността на избрания инструмент за преодоляването на конкретната пазарна неефективност.

4.4. Стимулиращ ефект

4.4.1. Общи условия

62. Помощта за НИРДИ може да бъде определена като съвместима със Споразумението за ЕИП само ако има стимулиращ ефект. Стимулиращ ефект е налице, когато помощта води до промяна в поведението на дадено предприятие, така че то се ангажира с допълнителни дейности, които не би реализирано или би осъществило в ограничен вариант или по различен начин без помощта. Въпреки това помощта не трябва да субсидира разходите за дейността, които предприятието така или иначе би поело, и не трябва да компенсира за обичайните бизнес рискове от стопанската дейност ⁽³⁷⁾.
63. Органът счита, че помощта не представлява стимул за бенефициера, когато работата по съответната дейност в областта на НИРДИ ⁽³⁸⁾ вече е започнала преди бенефициерът да подаде заявление за помощ до националните органи ⁽³⁹⁾. Когато работата е започнала преди бенефициерът да е подал заявлението за помощ до националните органи, проектът не отговаря на условията за допустима държавна помощ.
64. Заявлението за помощ трябва да включва най-малко името и размера на заявителя, описанието на проекта, включително неговото местонахождение и началната и крайната му дата, размера на публичната подкрепа, необходима за осъществяването му, както и списък на допустимите разходи.

⁽³⁶⁾ Вж. бележка под линия 7.

⁽³⁷⁾ Решение на Съда от 13 юни 2013 г. по дело HGA Srl и други (C-630/11 P), Regione autonoma della Sardegna (C-631/11 P), Timsas srl (C-632/11 P) и Grand Hotel Abi d'Oru SpA (C-633/11 P)/Европейска комисия (Сборник, EU:C:2013:387).

⁽³⁸⁾ Ако заявлението за помощ е за проект за НИРД, това не изключва възможността потенциалният бенефициер вече да е извършил проучвания за осъществимост, които не са включени в заявлението за помощ.

⁽³⁹⁾ В случай на помощи за проекти или дейности, които се извършват в последователни фази, които могат да бъдат предмет на отделни процедури за предоставяне на помощ, това означава, че началото на работата по проекта не трябва да бъде преди първото заявление за помощ. В случай на помощ, предоставена съгласно автоматична фискална схема за помощ, тази схема трябва да е била приета и да е влязла в сила преди започването на работата по подпомаганя проект или дейност.

65. Доколкото представляват държавна помощ, Органът може да приеме, че фискалните мерки имат стимулиращ ефект, като насърчават предприятията да заделят по-високи разходи за НИРДИ, въз основа на проучвания за оценка ⁽⁴⁰⁾, представени от държавите от ЕАСТ.

4.4.2. Допълнителни условия за индивидуална помощ

66. В случаите на индивидуална помощ, подлежаща на задължение за уведомяване, държавите от ЕАСТ трябва да представят пред Органа убедителни аргументи за стимулиращия ефект на помощта и следователно следва да предоставят ясни доказателства, че помощта има положително въздействие върху решението на предприятието да осъществява дейности за НИРДИ, които иначе не би реализирало. За да се даде възможност на Органа да извърши цялостна оценка на въпросната мярка за помощ, съответната държава от ЕАСТ трябва да предостави не само информация относно подпомогнатия проект, но също и, доколкото е възможно, подробно описание на това, което би се случило или което може в разумна степен да се очаква да се случи без наличието на помощ, т.е. съпоставителния сценарий. Съпоставителният сценарий може да се състои в липса на алтернативен проект или в ясно определен и достатъчно предвидим алтернативен проект, разглеждан от бенефициера в неговия вътрешен процес на вземане на решение, и може да се отнася до алтернативен проект, който се осъществява изцяло или частично извън ЕИП.

67. В своя анализ Органът ще вземе предвид следните елементи:

- **посочване на желаната промяна:** промяната в поведението, която се очаква като резултат от държавната помощ, т.е. дали тя води до нов проект или до увеличението на размера, обхвата или скоростта на даден проект, трябва да бъде ясно посочена;
- **съпоставителен анализ:** промяната в поведението следва да се установи чрез сравнение на очаквания резултат и равнището на предвидена дейност със и без помощ. Разликата между двата сценария показва въздействието на мярката за помощ и нейния стимулиращ ефект;
- **равнище на доходност:** вероятността помощта да има стимулиращ ефект е по-голяма, когато макар проектът сам по себе си да не е рентабилен, за да бъде осъществен от предприятие, той би генерирал съществени ползи за обществото;
- **размер на инвестициите и времева рамка на парични потоци:** големите първоначални инвестиции, ниското равнище на усвоимите парични потоци и обстоятелството, че значителна част от паричните потоци възниква в много далечно бъдеще или е много несигурна, ще бъдат разглеждани като положителни аспекти при оценката на стимулиращия ефект;
- **равнище на риска:** при оценката на риска по-специално ще се вземат предвид необратимостта на инвестицията, вероятността от търговска неефективност, рискът проектът да бъде по-ниско продуктивен от предвиденото, рискът проектът да попречи на други дейности на получателя на помощта и рискът разходите за проекта да подронят неговата финансова жизнеспособност.

68. Държавите от ЕАСТ се приканват по-специално да използват официални документи на управителните органи, оценки на риска, финансови доклади, вътрешни бизнес планове, експертни становища и други проучвания, свързани с оценявания проект. Документите, съдържащи информация относно прогнозите за търсенето, прогнозите за разходите, финансовите прогнози, документите, представени пред инвестиционен комитет, в които са описани подробно различни инвестиционни сценарии, и документите, предоставени на финансовите институции, могат да помогнат на държавите от ЕАСТ да докажат стимулиращия ефект.

69. С цел да се гарантира, че стимулиращият ефект е установен обективно, в своята оценка Органът може да сравни специфични за предприятието данни с данни за отрасъла, в който получателят на помощта осъществява своята дейност. В частност, когато това е възможно, държавите от ЕАСТ следва да предоставят данни за отрасъла като доказателство, че съпоставителният сценарий на бенефициера, неговото изисквано равнище на рентабилност и очакваните парични потоци са разумни.

⁽⁴⁰⁾ Въпреки че това може да не е възможно *ex ante* за нововъведена мярка, ще се очаква държавите от ЕАСТ да представят проучвания за оценка на стимулиращия ефект на техните собствени фискални схеми за помощ (така че планираните методики за *ex post* оценка по принцип следва да бъдат част от проектирането на тези мерки). При липса на проучвания за оценка наличието на стимулиращ ефект на схемите за фискална помощ може да се приеме само за фискални мерки с по-високи разходи за НИРД.

70. В този контекст равнището на рентабилност може да се оцени чрез използване на методологии, за които може да се докаже, че са използвани от дружеството бенефициер, или които представляват стандартна практика в съответния засегнат отрасъл, и които могат да включват методи за оценка на нетната настояща стойност на проекта ⁽⁴¹⁾, вътрешната норма на възвращаемост ⁽⁴²⁾ или средната възвращаемост на вложения капитал.
71. Ако помощта не променя поведението на бенефициера посредством стимулиране на допълнителни НИРДИ, тя няма да има положително въздействие по отношение на насърчаването на НИРДИ в ЕИП. Следователно тази помощ няма да бъде определена като съвместима с функционирането на Споразумението за ЕИП, когато може да се допусне, че една и съща дейност може да бъде и би била осъществена дори без предоставянето на помощ.

4.5. Пропорционалност на помощта

4.5.1. Общи условия

72. За да бъде пропорционална помощта за НИРДИ, нейният размер трябва да бъде ограничен до минимума, необходим за осъществяването на подпомаганата дейност.

4.5.1.1 Максимален интензитет на помощта

73. С цел да се гарантира, че равнището на помощта е пропорционално на пазарната неефективност, към преодоляването на която е насочена, размерът на помощта трябва да се определи в съответствие с предварително определен набор от допустими разходи и да е ограничен до определен процент от тези допустими разходи (интензитет на помощта). Интензитетът на помощта трябва да се определи индивидуално за всеки бенефициер, включително при съвместни проекти.
74. За да се гарантират предсказуемостта и равните условия, Органът прилага максимални интензитети на помощта за НИРДИ, които се определят въз основа на три критерия: i) близостта на помощта до пазара — като непряк показател за очакваните отрицателни въздействия и нуждата от нея, като се вземат предвид потенциалните повисоки приходи, които могат да се очакват от подпомаганите дейности; ii) размера на бенефициера — като непряк показател за по-неотложните затруднения, пред които обикновено са изправени по-малките дружества при финансирането на рискови проекти; и iii) остротата на пазарната неефективност, като например очакваните външни ефекти по отношение на разпространението на знания. Поради тази причина интензитетите на помощта като цяло би трябвало да са по-ниски при дейностите, свързани с развойна дейност и иновации, отколкото при научноизследователската дейност.
75. Допустимите разходи за всяка мярка за помощ, включена в настоящите насоки, са определени в приложение I. Когато даден проект за НИРД обхваща различни задачи, всяка допустима задача трябва да попада в категориите фундаментални научни изследвания, индустриални научни изследвания или експериментално развитие ⁽⁴³⁾. При класифицирането на различните дейности според съответната категория Органът ще се позовава на собствената си практика и на конкретните примери и обяснения, предоставени в наръчника на ОИСР на Фраскати ⁽⁴⁴⁾.
76. Максималните интензитети на помощта, които обичайно се прилагат за всички допустими мерки за НИРДИ, са определени в приложение II ⁽⁴⁵⁾.

⁽⁴¹⁾ Нетната настояща стойност на проекта е разликата между положителните и отрицателните парични потоци през жизнения цикъл на инвестицията, сконтирани до тяхната настояща стойност (като се използват разходите за капитал).

⁽⁴²⁾ Вътрешната норма на възвращаемост не се основава на счетоводните приходи през дадена година, а се вземат предвид бъдещите парични потоци, които инвеститорът очаква да получи през целия жизнен цикъл на инвестицията. Тя се определя като сконтовия процент, за който ННС на паричните потоци е равна на нула.

⁽⁴³⁾ Не е задължително тази класификация да следва хронологичен подход, като се разгръща последователно във времето от фундаментални научни изследвания към дейности, по-близки до пазара. Следователно Органът може да класифицира задача, изпълнявана на по-късен етап от проекта, като промишлено научно изследване, макар да е констатирала, че дейност от по-ранен етап на проекта представлява експериментално развитие или изобщо не е научноизследователска дейност.

⁽⁴⁴⁾ ОИСР, Наръчник на Фраскати, „The Measurement of Scientific and Technological Competition, Proposed Standard Practice for Surveys on Research and Experimental Development“ („Измерване на научни и технически дейности — Предложение за стандартна практика за проучвания в областта на научните изследвания и експерименталното развитие“), 2002 г., както е изменен или заменен. За практически цели и ако не е показано, че в отделните случаи трябва да се използва различна скала, може да се счита също, че различните категории научни изследвания обикновено съответстват на нива на технологична готовност 1 (фундаментални изследвания), 2—4 (индустриални изследвания) и 5—8 (експериментално развитие). Вж. Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите „Европейска стратегия за главните базови технологии — мост към растеж и заетост“, COM(2012) 341 final, 26.6.2012 г.

⁽⁴⁵⁾ Без да се засягат специфичните разпоредби, които се прилагат за помощта за научноизследователска и развойна дейност в секторите на селското стопанство и рибарството, както е установено в регламент за групово освобождаване.

77. В случай на държавна помощ за даден проект, който се осъществява съвместно от научноизследователски организации и предприятия, съчетаването на преки държавни помощи и, когато те представляват помощ, вноски от научноизследователски организации в един и същ проект не трябва да надхвърля приложимия интензитет на помощта за всяко предприятие бенефициер.

4.5.1.2 Възстановяеми аванси

78. Ако дадена държава от ЕАСТ предостави възстановяем аванс, който се определя като държавна помощ съгласно член 61, параграф 1 от Споразумението за ЕИП, се прилагат правилата, установени в настоящия раздел.
79. Когато дадена държава от ЕАСТ може да докаже, че въз основа на валидна методология, основана на достатъчно голям размер подлежащи на проверка данни, може да бъде изчислен брутният еквивалент на безвъзмездна помощ на възстановяем аванс, тя може да уведоми Органа за схемата за помощ и свързаната с нея методология. Ако Органът одобри методологията и заключи, че схемата е съвместима, помощта може да бъде предоставена въз основа на брутният еквивалент на безвъзмездна помощ на възстановяемия аванс до размера на интензитетите на помощта, посочени в приложение II.
80. Във всички други случаи възстановяемият аванс се изразява като процент от допустимите разходи и може да надхвърля приложимите максимални интензитети на помощта с 10 процентни пункта, при условие че са изпълнени следните условия:
- а) при успех на проекта, мярката трябва да предвижда, че авансът се възстановява с лихвен процент, не по-малък от сконтовия лихвен процент, изчислен чрез прилагане на метода на Органа за определяне на референтните и сконтови лихвени проценти ⁽⁴⁶⁾;
 - б) при успех на проекта, който надхвърля резултатите, които се определят като успешни, съответната държава от ЕАСТ следва да изиска плащания, надхвърлящи размера на аванса, включително лихва в съответствие с приложимия сконтов процент;
 - в) при неуспех на проекта, не е необходимо авансът да се възстановява в пълния му размер. При частичен успех възстановяването следва да бъде пропорционално на степента на постигнатия успех.
81. За да може Органът да оцени мярката, тя трябва да включва подробни разпоредби относно възстановяването на аванса в случай на успех, в които ясно се определя какво се счита за успешен резултат, въз основа на разумна и предпазлива хипотеза.

4.5.1.3 Фискални мерки

82. Доколкото една фискална мярка представлява държавна помощ, нейният интензитет може да се изчисли въз основа на индивидуални проекти или на равнището на едно предприятие като съотношението между общото данъчно облекчение и сумата на всички допустими разходи за НИРДИ, извършени за период, който не надвишава три последователни фискални години. Във втория случай фискалната мярка може да се прилага без да се прави разлика за всички допустими дейности, но не трябва да надвишава приложимия интензитет на помощта за експериментално развитие ⁽⁴⁷⁾.

4.5.1.4 Натрупване на помощта

83. Помощ може да бъде предоставена едновременно по няколко схеми за помощ или да бъде съчетана с помощ *ad hoc*, при условие че общият размер на държавната помощ за дадена дейност или проект не надвишава таваните на помощта в съответствие с настоящите насоки. Както се напомня в точка 9, финансирането, което се управлява централно от институциите, агенциите и съвместните предприятия на Европейския съюз или от други органи и което не се намира пряко или непряко под контрола на държавите от ЕАСТ, не представлява държавна помощ и не следва да се взема предвид. Дори когато това финансиране е съчетано с държавна помощ, общата сума на публично финансиране, отпуснато за едни и същи допустими разходи, не трябва да надхвърля най-изгодния процент на финансиране, определен в приложимите правила от Споразумението за ЕИП.

⁽⁴⁶⁾ Вж. Насоките на Органа за референтните и сконтовите лихвени проценти (ОВ L 105, 21.4.2011 г., стр. 32 и Притурка за ЕИП № 23, 21.4.2011 г., стр. 1).

⁽⁴⁷⁾ Обратно, когато при мярка за фискална помощ се прави разграничение между различни категории НИРД, съответните интензитети на помощта не трябва да се превишават.

84. Когато допустимите разходи за помощ за НИРДИ потенциално са изцяло или отчасти допустими за помощ за други цели, за припокриващата се част се прилага най-благоприятният таван съгласно съответните правила.
85. Помощ за НИРДИ не може да се натрупва с помощ *de minimis* за едни и същи допустими разходи, ако това би довело до интензитет на помощта, надвишаващ стойностите, установените в настоящите насоки.

4.5.2. Допълнителни условия за индивидуална помощ

86. По отношение на индивидуалната помощ, подлежаща на задължение за уведомяване, съобразяването с набор от предварително определени максимални интензитети на помощта само по себе си не е достатъчно, за да се осигури нейната пропорционалност.
87. Като общо правило и за да се установи дали помощта е пропорционална, Органът ще провери дали размерът на помощта надвишава необходимия минимум за осигуряване на достатъчна рентабилност на подпомагания проект, например като прави възможно постигането на вътрешна норма на възвращаемост, която съответства на стандартния или минималния процент на възвращаемост за сектора или предприятието. За тази цел могат също да се използват стандартната норма на възвращаемост, която се изисква от бенефициера в други проекти за НИРДИ, цената на неговия общ капитал или обичайната норма на възвращаемост в съответния отрасъл. Всички съответни очаквани разходи и ползи трябва да се вземат предвид за целия жизнен цикъл на проекта, в това число разходите и приходите, произтичащи от резултатите от дейностите в областта на НИРДИ.
88. Когато е доказано, например чрез вътрешни документи на дружеството, че бенефициерът на помощта е изправен пред ясен избор между това да изпълни или подпомаган проект, или алтернативен проект без помощ, като правило се счита, че индивидуалната помощ е ограничена до необходимия минимум, само ако нейният размер не надхвърля нетния размер на допълнителните разходи за осъществяване на разглежданите дейности в сравнение със съпоставителния проект, който би бил реализиран при липса на помощ. За да определи нетните допълнителни разходи, Органът сравнява очакваната нетна настояща стойност на инвестицията в подпомагания проект и в съпоставителния проект, като се отчитат вероятностите от настъпването на различните сценарии за стопанска дейност ⁽⁴⁸⁾.
89. Когато помощта е предоставена за проекти за НИРД или за изграждането или модернизирването на научноизследователски инфраструктури и Органът може да установи, въз основа на методологията, посочена в точки 87 или 88, че помощта е строго ограничена до необходимия минимум, могат да бъдат разрешени по-високи максимални интензитети на помощта, различни от тези, които са определени в приложение II, до равнищата, посочени в таблицата по-долу.

(в %)

	Малко предприятие	Средно предприятие	Голямо предприятие
Помощ за проекти в областта на НИРД			
Фундаментални изследвания	100	100	100
Приложни изследвания	80	70	60
— осъществява се в ефективно сътрудничество между предприятия (за големи предприятия, трансгранични предприятия или с участието на поне едно МСП) или между предприятие и научноизследователска организация; или — което включва широко разпространение на резултатите	90	80	70
Помощ за изграждане и модернизирване на научноизследователски инфраструктури	60	60	60

⁽⁴⁸⁾ В частния случай, при който помощта дава възможност само за увеличаване на скоростта на изпълнение на проекта, сравнението трябва да отразява главно различните срокове по отношение на паричните потоци и забавеното навлизане на пазара.

90. За да докажат, че помощта е ограничена до необходимия минимум, държавите от ЕАСТ трябва да обяснят по какъв начин е определен размерът на помощта. Документацията и изчисленията, използвани при анализа на стимулиращия ефект, могат също да се използват за оценка на пропорционалността на помощта. Когато установената необходимост от помощ се обуславя главно от трудности в привличането на дългово финансиране на пазара, а не от липсата на рентабилност, особено подходящ начин да се гарантира, че помощта е ограничена до необходимия минимум, би бил тя да се предостави под формата на заем, гаранция или възстановяем аванс вместо в невъзстановяема форма, например като безвъзмездни средства.
91. При наличие на голям брой потенциални кандидати за осъществяване на подпомаганата дейност вероятността изискването за пропорционалност да бъде изпълнено е по-голяма, ако помощта се предоставя на основата на прозрачни, обективни и недискриминационни критерии.
92. За да се преодолеят действителните или потенциалните преки или косвени нарушения на международната търговия, интензитети на помощта, надхвърлящи допустимите интензитети съгласно настоящите насоки, могат да бъдат разрешени, ако конкуренти извън рамките на ЕИП през последните три години пряко или непряко са получили или ще получат помощ с еквивалентен интензитет за сходни проекти. Въпреки това, ако има вероятност нарушаването на международната търговия да настъпи след повече от три години, предвид особения характер на конкретния сектор референтният период може да бъде съответно удължен. Когато това е възможно, засегнатата държава от ЕАСТ следва да предостави на Органа достатъчно информация, която ще му позволи да оцени ситуацията, особено по отношение на необходимостта да се отчете конкурентното предимство на конкурент, който се явява трета страна. Когато Органът не разполага с доказателства относно предоставената или предлаганата помощ, тя може да основе решението си също така на косвени доказателства.
93. Когато събира доказателства, Органът може да използва своите разследващи правомощия ⁽⁴⁹⁾.

4.6. Избягване на неоправдани отрицателни въздействия върху конкуренцията и търговията

4.6.1. Общи съображения

94. За да бъде помощта за НИРДИ съвместима с функционирането на Споразумението за ЕИП, отрицателните въздействия от мярката за помощ, изразяващи се в нарушение на конкуренцията и въздействие върху търговията между държавите от ЕАСТ, трябва да бъдат ограничени и по-малки от положителните въздействия, които се изразяват в принос за целта от общ интерес.
95. Органът установи две основни потенциални нарушения на конкуренцията и търговията между държавите от ЕАСТ, причинени от помощите в областта на НИРДИ, а именно изкривявания на продуктовия пазар и въздействия, свързани с местоположението. И двата вида нарушения могат да доведат до неефективност при отпускането на средства, което подронва икономическите резултати на ЕИП, и до проблеми с разпределението, което засяга разпределението на икономическите дейности между регионите.
96. Що се отнася до нарушаването на продуктовите пазари, държавната помощ за НИРДИ може да окаже въздействие върху конкуренцията в процеса на иновация, както и върху продуктовите пазари, на които се използват резултатите от дейностите в областта на НИРДИ.

4.6.1.1. Въздействие върху продуктовите пазари

97. Държавната помощ за НИРДИ може да възпрепятства конкуренцията в иновационните процеси и на продуктовите пазари по три начина, а именно: чрез нарушаване на процеса на конкурентно навлизане и излизане от пазара, чрез нарушаване на динамичните стимули за инвестиране и чрез създаване или поддържане на пазарна мощ.

i) Нарушаване на процесите на конкурентно навлизане и излизане

98. Помощта за НИРДИ може да попречи на пазарния механизъм да възнагражда най-ефективните производители и да оказва натиск върху най-малко ефективните производители да подобрят своите резултати, да се реструктурират или да излязат от пазара. Това може да доведе до ситуация, в която вследствие на предоставената помощ

⁽⁴⁹⁾ Вж. Регламент (ЕС) № 734/2013 на Съвета от 22 юли 2013 г. (ОВ L 204, 31.7.2013 г., стр. 15), все още невключен в Споразумението за ЕИП и член 6 от част II от Споразумението за създаване на Надзорен орган и Съд.

конкуренти, които при други условия биха били в състояние да останат на пазара, са принудени да излязат от него или изобщо да не навлязат. По подобен начин държавната помощ може да спомогне да се предотврати излизането от пазара на неефективни предприятия или дори да ги насърчи да навлязат на пазара и да завоюват пазарни дялове от иначе по-ефективни конкуренти. Следователно, ако не бъде правилно насочена, помощта за НИРДИ може да подпомага неефективни предприятия и да доведе до пазарни структури, при които голям брой участници извършват дейност значително под равнището на ефективност. В дългосрочен план пречките пред конкурентното навлизане и излизане от пазара могат да задушат иновациите и да забавят подобренията в производителността на целия сектор.

ii) Нарушаване на динамичните стимули

99. Помощта за НИРДИ може да наруши динамичните стимули за инвестиране на конкурентите на бенефициера на помощта. Когато едно предприятие получава помощ, вероятността за успех на неговите дейности в областта на НИРДИ като цяло се увеличава, което води до засилено присъствие на съответния продукт(и) пазар(и) в бъдеще. Това засилено присъствие може да накара конкурентите да намалят обхвата на първоначалните си инвестиционни планове (ефект на изтласкване от пазара).
100. Освен това наличието на помощ може да направи потенциалните бенефициери прекалено самоуверени или да ги насърчи да предприемат повече рискове. Има вероятност в този случай дългосрочният ефект върху цялостните постижения на отрасъла да бъде отрицателен. Следователно, ако не е правилно насочена, помощта за НИРДИ може да подпомогне неефективни предприятия и по този начин да доведе до създаването на пазарни структури, при които голям брой участници на пазара извършват дейност значително под прага на ефективността.

iii) Създаване или поддържане на пазарна мощ

101. Помощта за НИРДИ може също така да има ефект на нарушаване, свързан със засилването или запазването на степента на пазарна мощ на продуктовите пазари. Пазарната мощ е способността да се влияе върху пазарните цени, продукцията, разнообразието или качеството на стоките или услугите или върху други параметри на конкуренцията в продължение на значителен период от време във вреда на потребителите. Дори когато помощта не укрепва пряко пазарната мощ, това може да стане косвено, като се възпре разрастването на съществуващи конкуренти или като те бъдат принудени да напуснат пазара или се попречи на навлизането на нови конкуренти.

4.6.1.2. Въздействие върху търговията и избора на местоположение

102. Държавната помощ за НИРДИ може да предизвика също така нарушаване на конкуренцията, когато тя оказва влияние върху избора на местоположение. Тези изкривявания могат да възникнат в отделните държави от ЕАСТ когато предприятията се конкурират трансгранично или обмислят различни варианти за местоположение. Помощ, предназначена за преместване на определена дейност в друг регион в рамките на ЕИП, може да не доведе пряко до нарушаване на продуктовия пазар, но води до преместване на дейности или инвестиции от един регион в друг.

4.6.1.3. Ясно изразени отрицателни въздействия

103. По принцип дадена мярка за помощ и контекстът, в който тя се прилага, трябва да бъдат анализирани, за да се установи степента, до която може да се счита, че тя оказва нарушаващо въздействие. В някои ситуации обаче отрицателните въздействия очевидно надвишават положителните, което означава, че помощта не може да бъде сметнена за съвместима с функционирането на Споразумението за ЕИП.
104. По-специално, в съответствие с общите принципи в Споразумението за ЕИП държавната помощ не може да се счита за съвместима с функционирането на Споразумението за ЕИП, ако мярката за помощ е дискриминационна до степен, която не е оправдана от нейния характер на държавна помощ. Както е обяснено в раздел 3, следователно Органът няма да одобрява мерки, когато те или условията, свързани с тях, водят до неотделимо нарушение на Споразумението за ЕИП. Това се отнася особено за мерки за помощ, при които предоставянето на помощ е обвързано със задължението централното седалище на бенефициера да се намира в съответната държава от ЕАСТ (или той да бъде предимно установен в тази държава от ЕАСТ) или той да използва стоки или услуги, произведени в тази държава от ЕАСТ, както и за мерки за помощ, които ограничават възможността за бенефициера да използва резултатите от НИРДИ в други държави от ЕИП.

105. Аналогично, помощ, която води единствено до промяна в местоположението на дейности по НИРДИ в рамките на ЕИП, без да се променя естеството, размерът или обхватът на проекта, няма да се счита за съвместима.

4.6.2. Схеми за помощ

106. За да бъдат съвместими с функционирането на Споразумението за ЕИП, подлежащите на уведомяване схеми за помощ не трябва да водят до съществено нарушаване на конкуренцията и търговията. По-специално, дори когато нарушаването, свързано с индивидуална помощ, може да се счита за ограничено (при условие че помощта е необходима и пропорционална за постигане на общата цел), разгледани заедно схемите за помощ могат да доведат до високо равнище на нарушаване. Това нарушаване може да се дължи например на факта, че помощта оказва отрицателно въздействие върху динамичните стимули за иновации на конкурентите. В случай на схема, насочена към определени сектори, рискът от този вид нарушаване е още по-ясно изразен.

107. Без да се засяга точка 122, държавите от ЕАСТ следователно трябва да докажат, че отрицателните въздействия ще бъдат ограничени до минимум, като се вземат предвид например големината на съответните проекти, индивидуалните размери на помощта и размерът на помощта с натрупване, броят на очакваните бенефициери, както и характеристиките на целевите отрасли. За да може Органът да оцени възможните отрицателни въздействия на подлежащите на уведомяване схеми за помощ, държавите от ЕАСТ биха могли да представят оценки на въздействието и последващи оценки за подобни предходни схеми.

4.6.3. Допълнителни условия за индивидуална помощ

4.6.3.1. Нарушаване на продуктовите пазари

108. За да може Органът да установи и оцени потенциално нарушаване на конкуренцията и търговията за индивидуални помощи, подлежащи на задължение за уведомяване, държавите от ЕАСТ следва да предоставят информация за i) засегнатите продуктови пазари, т.е. пазарите, които са засегнати от промяната в поведението на бенефициера на помощта, и ii) конкурентите и засегнатите клиенти или потребители.

109. Когато оценява отрицателните въздействия на мярката за помощ, Органът ще съсредоточи своя анализ на нарушаването на конкуренцията върху очакваното въздействие, което помощта за НИРДИ ще окаже върху конкуренцията между предприятията на засегнатите продуктови пазари. Органът ще придава по-голяма тежест на тези рискове за конкуренцията и търговията, които ще възникнат в близко бъдеще и за които има голяма вероятност да се реализират.

110. Доколкото конкретна иновационна дейност ще бъде свързана с няколко бъдещи продуктови пазара, въздействието на държавната помощ ще се разгледа по отношение на всички тези съответни пазари. В някои случаи самите резултати от НИРДИ, например под формата на ПИС, се търгуват на пазарите на технологии, например посредством лицензиране или търговия с патенти. В тези случаи Органът може да разгледа също така въздействието на помощта върху конкуренцията на пазарите за технологии.

111. Органът ще използва различни критерии за оценка на потенциалното нарушаване на конкуренцията, а именно нарушаването на динамичните стимули, създаването или поддържането на пазарна мощ и поддържането на неефективни пазарни структури.

i) Нарушаване на динамичните стимули

112. В своя анализ на потенциалното нарушаване на динамичните стимули Органът ще отчете следните елементи:

— *пазарен растеж*: колкото повече се очаква в бъдеще пазарът да нарасне, толкова по-малко вероятно ще бъде помощта да засегне неблагоприятно стимулите за конкурентите, като се има предвид, че все още съществуват много възможности за разработване на печеливш бизнес;

- *размер на помощта*: при мерките за помощ, при които се предвижда помощ в значителен размер, има по-голяма вероятност от съществени ефекти на изтласкване от пазара. Значимостта на размера на помощта ще се измерва главно във връзка с размера на разходите, направени от основните участници на пазара за проекти от сходен вид;
- *близост до пазара/категория на помощта*: колкото повече мярката за помощ е насочена към дейности, разположени близо до пазара, толкова по-голяма е вероятността тя да доведе до съществени ефекти на изтласкване от пазара;
- *открит процес на избор*: когато помощта се предоставя въз основа на прозрачни, обективни и недискриминационни критерии, Органът ще има по-благоприятно отношение;
- *бариери за излизане*: по-вероятно е конкурентите да запазят (или дори да разширят) плановете си за инвестиции, когато бариерите за излизане от иновационния процес са високи. Такъв може да бъде случаят, когато съществена част от предходните инвестиции на конкурентите са блокирани в НИРДИ с конкретна насоченост;
- *стимули за конкуриране за бъдещ пазар*: помощта за НИРДИ може да доведе до ситуация, в която конкурентите на бенефициера на помощта отказват да се конкурират за бъдещ пазар на принципа „победителят получава всичко“, тъй като предимството, предоставено от помощта по отношение на степента на технологичен напредък, икономии от мащаба, мрежовите ефекти или времетраенето намалява техните възможности за потенциално успешно навлизане на този бъдещ пазар;
- *продуктова диференциация и интензитет на конкуренцията*: когато продуктова иновация засяга по-скоро разработването на диференцирани продукти, свързани например с отделни марки, стандарти, технологии или потребителски групи, вероятността конкурентите да бъдат засегнати е по-малка. Същата ситуация се поражда, когато на пазара има голям брой ефективни конкуренти.

ii) Създаване или поддържане на пазарна мощ

113. Основната загриженост на Органа е свързана с тези мерки за НИРДИ, които позволяват на бенефициера на помощта да засили пазарната си мощ на съществуващи продуктови пазари или да я прехвърли на бъдещи продуктови пазари. Ето защо не е вероятно Органът да изрази загриженост по отношение на конкуренцията във връзка с пазарната мощ в случаите, в които бенефициерът на помощта притежава пазарен дял под 25 %, и на пазари с пазарна концентрация под 2 000 по индекса на Herfindahl-Hirschman (ННІ).

114. В своя анализ на пазарната мощ Органът ще отчита следните елементи:

- *пазарната мощ на бенефициера на помощта и пазарната структура*: когато получателят на помощта вече има господстващо положение на даден продуктов пазар, мярката за помощ може да заздравя това господстващо положение, като допълнително отслаби конкурентния натиск, който могат да упражняват конкурентите върху предприятието получател. Освен това мерките за държавна помощ могат да оказват съществено влияние на олигополни пазари, на които извършват дейност само няколко участници;
- *равнище на бариерите за навлизане на пазара*: в областта на НИРДИ могат да съществуват значителни препятствия за навлизане на нови участници. Тези препятствия включват бариери от правно естество (по-специално по отношение на ПИС), икономии от мащаба и обхвата, бариери за достъп до мрежи и инфраструктура, както и други стратегически бариери за навлизане или разрастване;
- *пазарна мощ на купувачите*: пазарната мощ на едно предприятие може също да бъде ограничена от пазарната позиция на купувачите. Присъствието на силни купувачи може да послужи за обезсилване на констатацията за силна пазарна позиция, ако се очаква продавачите да се стремят към запазването на достатъчно равнище на конкуренция на пазара;
- *открит процес на подбор*: мерки за помощ, които позволяват на предприятия със силна пазарна позиция да влияят върху процеса на избор, примерно чрез правото да препоръчват предприятия в процеса на избор, или да влияят върху насоката на научните изследвания по начин, при който алтернативните насоки бъдат поставени в неблагоприятно положение без основателни причини, могат да предизвикат опасения у Органа.

iii) Запазване на неефективни пазарни структури

115. В своя анализ на пазарните структури Органът ще разгледа дали помощта е предоставена на пазари със свръхкапацитет или в западащи отрасли. По-малко вероятно е да се породят опасения в ситуации на растящ пазар или в случаите, в които има вероятност държавната помощ за НИРДИ да промени общата динамика на растеж в сектора, особено чрез въвеждането на нови технологии.

4.6.3.2. Въздействия, свързани с местоположението

116. По-специално, когато помощта за НИРДИ е разположена близо до пазара, тя може да стане причина някои територии да се облагодетелстват от по-благоприятни условия по отношение на последващото производство, по-специално поради сравнително по-ниските производствени разходи вследствие на помощта или поради по-високото равнище на НИРДИ, осъществявани чрез помощта. Това може да накара предприятията да прехвърлят дейността си на тези територии.

117. Въздействията, свързани с местоположението, могат също да бъдат от значение за научноизследователските инфраструктури. Ако помощта се използва главно за привличане на инфраструктура в даден регион за сметка на друг, тя няма да допринесе за по-нататъшното насърчаване на дейности в областта на НИРДИ в ЕИП.

118. В своя анализ на индивидуални помощи, подлежащи на задължение за уведомяване, Органът съответно ще вземе предвид всички доказателства за това, че бенефициерът на помощта е разгледал варианти за алтернативни местоположения.

4.7. Прозрачност

119. От 1 юли 2016 г., с изключение на индивидуални помощи под 500 000 EUR, държавите от ЕАСТ трябва да публикуват на всеобхватен сайт за държавните помощи, на национално или регионално ниво, най-малко следната информация за мерки за държавни помощи, за които е подадено уведомление: пълният текст на схемата за помощ и разпоредбите за нейното прилагане или правното основание за индивидуална помощ; идентичността на органа, предоставил помощта; идентичността на индивидуалните бенефициери; формата и размера на помощта, предоставена на всеки бенефициер; датата на предоставяне; вида на бенефициера (МСП или голямо предприятие); региона, в който се намира бенефициерът (по ниво II от NUTS)⁽⁵⁰⁾; и основния икономически сектор, в който бенефициерът осъществява дейности (на ниво групи по NACE)⁽⁵¹⁾. Тази информация трябва да бъде публикувана в срок от шест месеца, след като е взето решение за предоставяне, или за фискални мерки — в срок от една година от датата на данъчната декларация, трябва да се съхранява най-малко десет години и да бъде на разположение на широката общественост без ограничения⁽⁵²⁾.

5. ОЦЕНКА

120. За да гарантира в допълнителна степен, че нарушаването на конкуренцията и търговията е ограничено, Органът може да предвиди изискването подлежащите на уведомяване схеми за помощ да бъдат ограничени във времето и да подлежат на оценка, посочена в точка 37. По-специално оценките следва да се извършват за схеми, при които потенциалните нарушения са особено големи, т.е. при които може да възникне риск от значително ограничаване на конкуренцията, ако тяхното изпълнение не се преразгледа своевременно.

121. Като се имат предвид целите на това изискване и за да не възниква прекомерна тежест за държавите от ЕАСТ и мерките за помощ с по-малък размер, изискването по точка 120 се прилага само за схеми с големи бюджети, които съдържат нови характеристики, или когато се предвиждат значителни пазарни, технологични или регулаторни

⁽⁵⁰⁾ Терминът „статистически регион“ се използва вместо съкращението „NUTS“ в съответните насоки на Комисията. NUTS е съкращение на „Nomenclature of Territorial Units for Statistics“ съгласно Регламент (ЕО) № 1059/2003 на Европейския парламент и на Съвета от 26 май 2003 г. за установяване на обща класификация на териториалните единици за статистически цели (NUTS) (ОВ L 154, 21.6.2003 г., стр. 1). Този регламент не е включен в Споразумението за ЕИП. С цел обаче да се достигне до общи определения във все по-нарастващото търсене на статистическа информация на регионално равнище, статистическата служба на Европейския съюз, Евростат и националните институти на страните кандидатки и ЕАСТ се договориха статистическите региони да се установят в съответствие с класификацията по NUTS.

⁽⁵¹⁾ С изключение на търговските тайни и друга поверителна информация в надлежно обосновани случаи и при условие че има съгласие от страна на Органа (Вж. Насоките на Органа относно професионалната тайна при решенията за държавна помощ (ОВ L 154, 8.6.2006 г., стр. 27 и Притурка за ЕИП № 29, 8.6.2006 г., стр.1). За фискалните мерки информацията за размерите на индивидуалните помощи може да бъде предоставена в следните диапазони (в млн. EUR): [0.5—1]; [1—2]; [2—5]; [5—10]; [10—30]; [30 и повече].

⁽⁵²⁾ В случай на неправомерна помощ от държавите от ЕАСТ ще се изисква да осигурят публикуване *ex post* на същата информация, не по-късно от шест месеца след датата на решението на Органа. Тази информация следва да бъде във формат, който позволява данните да бъдат проверени, извлечени и лесно публикувани в интернет, например във формат CSV или XML.

промени. Оценката трябва да бъде извършена от експерт, който е независим от органа, предоставящ държавната помощ, въз основа на обща методология ⁽⁵³⁾ и трябва да бъде оповестена публично. Държавите от ЕАСТ трябва да нотифицират, заедно със съответната схема за помощ, проект на план за оценка, който ще бъде неразделна част от оценката на Органа на схемата.

122. В случай на схеми за помощ, изключени от обхвата на регламент за групово освобождаване само на основание на техния голям бюджет, Органът ще оцени тяхната съвместимост единствено въз основа на плана за оценка.
123. Оценката трябва да бъде представена на Органа своевременно, за да може тя да оцени възможното удължаване на схемата за помощ, и при всички случаи при изтичането на срока на схемата. Точният обхват и условията на всяка оценка ще бъдат определени в решението за разрешаване на схемата за помощ. При всяка последваща мярка за помощ с подобна цел, включително всяко изменение на схемите за помощ, посочени в точка 122, трябва да се вземат предвид резултатите от оценката.

6. ДОКЛАДВАНЕ И МОНИТОРИНГ

124. В съответствие със Споразумението за надзор и съд и консолидираната версия на Решение на Органа № 195/04/COL ⁽⁵⁴⁾ държавите от ЕАСТ трябва да представят на Органа годишни доклади.
125. Държавите от ЕАСТ трябва да съхраняват подробна документация по отношение на всички мерки за помощ. Тази документация трябва да съдържа цялата информация, необходима за установяване на изпълнението на условията за допустимост на разходите и максималния интензитет на помощ. Тази документация трябва да се съхранява в продължение на десет години от датата на предоставяне на помощта и при поискване да бъде предоставена на Органа.

7. ПРИЛОЖИМОСТ

126. Органът ще прилага принципите, определени в настоящите насоки, за оценка на съвместимостта на всички помощи за НИРДИ, за които е постъпило уведомление, по отношение на които тя трябва да вземе решение след датата на приемане на настоящите насоки. Неправомерната помощ за НИРДИ ще се оценява в съответствие с правилата, които са приложими към датата, на която е отпусната помощта.
127. В съответствие с член 1, параграф 1 от част I от Протокол 3 към Споразумението за ЕИП Органът предлага държавите от ЕАСТ да изменят, където е необходимо, техните съществуващи схеми за помощ за НИРДИ с оглед на привеждането им в съответствие с настоящите насоки не по-късно от 1 януари 2015 г.
128. Държавите от ЕАСТ се приканват да изразят своето изрично и безусловно съгласие с подходящите мерки, предложени в точка 127, в срок от два месеца от датата на публикуване на настоящите насоки на уебсайта на Органа ⁽⁵⁵⁾. При липса на отговор от страна на която и да е от държавите от ЕАСТ Органът ще счита, че въпросната държава от ЕАСТ не е съгласна с предложените мерки.

8. ИЗМЕНЕНИЕ

129. Органът може да реши да преразгледа или да измени настоящите насоки по всяко време, ако това се налага поради причини, свързани с политиката в областта на конкуренцията, или с цел да се вземат предвид други правила на ЕИП и международни ангажменти или по други основателни причини.

⁽⁵³⁾ Такава обща методология може да бъде предоставена от Органа.

⁽⁵⁴⁾ На разположение на адрес: <http://www.eftasurv.int/media/decisions/195-04-COL.pdf>

⁽⁵⁵⁾ Вж. <http://www.eftasurv.int/state-aid/legal-framework/state-aid-guidelines/>

ПРИЛОЖЕНИЕ I

ДОПУСТИМИ РАЗХОДИ

Помощ за проекти в областта на НИРД	<p>a) Разходи за персонал: изследователи, технически персонал и друг помощен персонал, доколкото техните услуги се използват за проекта.</p> <p>б) Разходи за инструменти и оборудване, доколкото те се използват, и за периода, през който се използват, за проекта. Ако въпросните инструменти и оборудване не се използват за проекта през целия им експлоатационен срок, за допустими разходи се считат само амортизационните отчисления за срока на проекта, изчислени въз основа на добрата счетоводна практика.</p> <p>в) Разходи за сгради и земя, доколкото те се използват, и за периода, през който се използват, за проекта. По отношение на сградите, за допустими разходи се считат само амортизационните отчисления за срока на проекта, изчислени въз основа на добрата счетоводна практика. По отношение на земята, допустими са разходите за търговски трансфер или реално направените капиталови разходи.</p> <p>г) Разходи по договори за възлагане на научни изследвания, знания и патенти, закупени или лицензирани от външни източници на принципа на сделката между несвързани лица, както и разходи за консултантски и еквивалентни услуги, използвани изключително за проекта.</p> <p>д) Допълнителни постоянни разходи, направени пряко в резултат на проекта.</p> <p>е) Други оперативни разходи, включително разходи за материали, консумативи и други подобни продукти, извършени пряко в резултат на проекта.</p>
Помощ за проучвания за осъществимост	Разходи за проучвания.
Помощ за изграждане и модернизиране на научноизследователски инфраструктури	Разходи за инвестиции в материални и нематериални активи.
Помощ за иновации за МСП	<p>a) Разходи за получаване, валидиране и защита на патенти и други нематериални активи.</p> <p>б) Разходи за командироване на висококвалифициран персонал от организация за научни изследвания и разпространение на знания или голямо предприятие, който персонал работи в областта на НИРДИ на новосъздадена длъжност в рамките на бенефициера и не заменя друг персонал.</p> <p>в) Разходи за консултантски услуги в областта на иновациите и помощни услуги в подкрепа на иновациите.</p>
Помощ за иновации на процеси и организационни иновации	Разходи за персонал; разходи за инструменти, оборудване, сгради и земя, доколкото те се използват, и за периода, през който се използват, за проекта; разходи по договори за възлагане на научни изследвания, знания и патенти, закупени или лицензирани от външни източници на принципа на сделката между несвързани лица; допълнителни постоянни разходи и други оперативни разходи, включително разходи за материали, консумативи и други подобни продукти, извършени пряко в резултат от проекта.
Помощ за иновационни клъстери	
Инвестиционна помощ	Инвестиционни разходи в материални и нематериални активи.
Оперативна помощ	<p>Разходи за персонал и администрация (включително постоянни разходи), свързани със:</p> <p>a) стимулиране на клъстера с цел улесняване на сътрудничеството, обмена на информация и предоставянето или канализирането на специализирани и персонализирани услуги в подкрепа на бизнеса;</p> <p>б) маркетинг на клъстера с цел увеличаване на участието на нови предприятия или организации и повишаване на видимостта;</p> <p>в) управление на съоръженията на клъстера; и</p> <p>г) организиране на програми за обучение, семинари и конференции в подкрепа на споделянето на знания и работата в мрежа и транснационалното сътрудничество.</p>

ПРИЛОЖЕНИЕ II

МАКСИМАЛЕН ИНТЕНЗИТЕТ НА ПОМОЩТА

(в %)

	Малко предприятие	Средно предприятие	Голямо предприятие
Помощ за проекти в областта на НИРД			
Фундаментални изследвания	100	100	100
Индустриални изследвания	70	60	50
— което се извършва в ефективно сътрудничество между предприятия (за големи предприятия, трансгранични предприятия или с участието на поне едно МСП) или между предприятие и научноизследователска организация; или	80	75	65
— което включва широко разпространение на резултатите			
Експериментално развитие	45	35	25
— което се извършва в ефективно сътрудничество между предприятия (за големи предприятия, трансгранични предприятия или с участието на поне едно МСП) или между предприятие и научноизследователска организация; или	60	50	40
— което включва широко разпространение на резултатите			
Помощ за проучвания за осъществимост	70	60	50
Помощ за изграждане и модернизиране на научноизследователски инфраструктури	50	50	50
Помощ за иновации за МСП	50	50	—
Помощ за иновации на процеси и организационни иновации	50	50	15
Помощ за иновационни кълъстери			
Инвестиционна помощ	50	50	50
— в подпомагани региони, които отговарят на условията по член 61, параграф 3, буква в) от Договора;	55	55	55
Оперативна помощ	50	50	50